

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz. U. z 2018 r. poz. 966) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 po wyrazach „termomodernizacyjnych i remontowych” dodaje się wyrazy „przedsięwzięć niskoemisyjnych”;
- 2) w art. 2:
  - a) po pkt 1a dodaje się pkt 1b i 1c w brzmieniu:

„1b) przedsięwzięcie niskoemisyjne – przedsięwzięcie, którego przedmiotem jest przygotowanie i realizacja ulepszenia, w wyniku którego następuje:

    - a) wymiana urządzeń lub systemów grzewczych ogrzewających budynki mieszkalne jednorodzinne lub urządzeń lub systemów podgrzewających wodę użytkową w tych budynkach, które nie spełniają standardów niskoemisyjnych, na spełniające standardy niskoemisyjne,
    - b) likwidacja urządzeń lub systemów grzewczych ogrzewających budynki mieszkalne jednorodzinne lub urządzeń lub systemów podgrzewających wodę użytkową w tych budynkach, które nie spełniają standardów niskoemisyjnych, oraz przyłączenie budynku mieszkalnego do sieci ciepłowniczej lub gazowej,
    - c) zmniejszenie zapotrzebowania budynków mieszkalnych jednorodzinnych na ciepło grzewcze, jeżeli równocześnie:
      - następuje wymiana urządzeń lub systemów grzewczych ogrzewających budynki mieszkalne jednorodzinne lub urządzeń lub systemów podgrzewających wodę użytkową w tych budynkach, które nie spełniają standardów niskoemisyjnych, na spełniające standardy niskoemisyjne, albo

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, ustawę z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawę z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej.

- następuje wymiana urządzeń lub systemów grzewczych ogrzewających budynki mieszkalne jednorodzinne lub urządzeń lub systemów podgrzewających wodę użytkową w tych budynkach, które nie spełniają standardów niskoemisyjnych, oraz budowa przyłącza gazowego albo elektroenergetycznego do budynku mieszkalnego jednorodzinnego, albo modernizacja przyłącza elektroenergetycznego do takiego budynku, albo
  - następuje likwidacja urządzeń lub systemów grzewczych ogrzewających budynki mieszkalne jednorodzinne lub urządzeń lub systemów podgrzewających wodę użytkową w tych budynkach, które nie spełniają standardów niskoemisyjnych, oraz budowa przyłącza ciepłowniczego do budynku mieszkalnego jednorodzinnego, albo
  - istniejące urządzenia lub systemy grzewcze spełniają standardy niskoemisyjne, albo
  - budynek mieszkalny jednorodzinny jest przyłączony do sieci ciepłowniczej;
- 1c) standardy niskoemisyjne – wymagania, jakie powinny spełniać urządzenia lub systemy grzewcze ogrzewające budynki mieszkalne jednorodzinne lub urządzenia lub systemy podgrzewające wodę użytkową w tych budynkach, wynikające z:
- a) rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1188 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń (Dz. Urz. UE L 193 z 21.07.2015, str. 76, z późn. zm.²⁾),
  - b) rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe (Dz. Urz. UE L 193 z 21.07.2015, str. 100, z późn. zm.³⁾),
  - c) przepisów odrębnych, w tym aktów prawa miejscowego;”;

---

²⁾ Zmiana wymienionego rozporządzenia została ogłoszona w Dz. Urz. UE L 346 z 20.12.2016, str. 51.

³⁾ Zmiana wymienionego rozporządzenia została ogłoszona w Dz. Urz. UE L 346 z 20.12.2016, str. 51.

3) po rozdziale 4 dodaje się rozdział 4a w brzmieniu:

„Rozdział 4a

Przedsięwzięcia niskoemisyjne i gminne programy niskoemisyjne

Art. 11b. 1. W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń i poprawy jakości powietrza w gminie, w szczególności przez realizację przez gminę przedsięwzięć niskoemisyjnych na rzecz najmniej zamożnych gospodarstw domowych, finansowanych na zasadach określonych w ustawie, w części ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów, zwanego dalej „Funduszem”, może zostać ustanowiony gminny program niskoemisyjny.

2. Gminny program niskoemisyjny ustanawia, w drodze uchwały, rada gminy.

3. Uchwała, o której mowa w ust. 2, jest aktem prawa miejscowego.

4. Gminny program niskoemisyjny jest zgodny z:

- 1) planem gospodarki niskoemisyjnej, o ile został uchwalony przez radę gminy;
- 2) planem zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną oraz paliwa gazowe;
- 3) programem ochrony powietrza, o którym mowa w art. 91 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, z późn. zm.⁴⁾), o ile został uchwalony przez radę gminy.

5. Gminny program niskoemisyjny określa w szczególności:

- 1) szacowaną liczbę budynków mieszkalnych jednorodzinnych, w których istnieją urządzenia lub systemy grzewcze niespełniające standardów niskoemisyjnych;
- 2) szacowaną liczbę budynków mieszkalnych jednorodzinnych, w których powinno nastąpić zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze w zakresie, o którym mowa w art. 2 pkt 1b lit. c;
- 3) szacowaną liczbę budynków mieszkalnych wielorodzinnych, w których istnieją urządzenia lub systemy grzewcze niespełniające standardów niskoemisyjnych;
- 4) szacowaną liczbę budynków użyteczności publicznej stanowiących własność gminy, w których istnieją urządzenia lub systemy grzewcze niespełniające standardów niskoemisyjnych;
- 5) opis dotychczasowych działań zmierzających do poprawy jakości powietrza w gminie, w szczególności w okresie 5 lat przed dniem przyjęcia gminnego programu niskoemisyjnego, oraz wskazanie wysokości środków finansowych

---

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1356, 1479, 1564, 1590, 1592, 1648 i 1722.

przeznaczonych przez gminę na ten cel, w tym w związku z realizacją programu ochrony powietrza, o którym mowa w art. 91 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska;

- 6) opis planowanych działań mających na celu poprawę jakości powietrza w gminie, zgodnych z programem ochrony powietrza, o którym mowa w art. 91 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, uwzględniający w szczególności:
- a) planowane:
    - rodzaje przedsięwzięć niskoemisyjnych,
    - przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej, niebędące przedsięwzięciami niskoemisyjnymi,
  - b) obszar, na którym będą realizowane przedsięwzięcia lub przyłączenia, o których mowa w lit. a,
  - c) proponowane instrumenty wsparcia dla mieszkańców gminy,
  - d) działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne.

6. Projekt gminnego programu niskoemisyjnego sporządza wójt (burmistrz, prezydent miasta).

7. Przed uchwaleniem gminnego programu niskoemisyjnego podlega on zaopiniowaniu przez:

- 1) operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego,
- 2) operatora systemu dystrybucyjnego gazowego,
- 3) przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją ciepła – wykonujących działalność gospodarczą odpowiednio w zakresie przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej, ciepła lub paliw gazowych, na obszarze, na którym jest planowana realizacja przedsięwzięć niskoemisyjnych.

8. Podmiot, o którym mowa w ust. 7, przedstawia opinię do projektu gminnego programu niskoemisyjnego w terminie 30 dni od dnia jego otrzymania. Nieprzedstawienie opinii w terminie jest równoznaczne z brakiem zastrzeżeń do projektu gminnego programu niskoemisyjnego.

9. W przypadku nieuwzględnienia opinii, o której mowa w ust. 8, wójt (burmistrz, prezydent miasta) przedstawia stanowisko w sprawie podmiotowi, o którym mowa w ust. 7.

10. Gmina prowadzi działania informacyjne i promocyjne dotyczące przedsięwzięć niskoemisyjnych.

Art. 11c. 1. Przedsięwzięcia niskoemisyjne są współfinansowane ze środków Funduszu na podstawie porozumienia zawieranego przez ministra właściwego do spraw gospodarki z gminą, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

- 1) na obszarze gminy obowiązuje uchwała, o której mowa w art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska;
- 2) realizacja przedsięwzięć niskoemisyjnych obejmie nie mniej niż 2% i nie więcej niż 12% łącznej liczby budynków mieszkalnych jednorodzinnych na obszarze gminy, z wyłączeniem miast, których liczba mieszkańców przekracza 100 000;
- 3) wymiana lub likwidacja urządzeń lub systemów grzewczych lub systemów podgrzewających wodę, o których mowa w art. 2 pkt 1b lit. a i b, nastąpi w nie mniej niż 80% budynków mieszkalnych jednorodzinnych, o których mowa w pkt 2;
- 4) zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze liczone łącznie dla wszystkich przedsięwzięć niskoemisyjnych, o których mowa w pkt 2, wynosi nie mniej niż 50% energii finalnej w rozumieniu art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. poz. 831 oraz z 2018 r. poz. 650 i ...);
- 5) gmina zobowiąże się do zabezpieczenia w swoim budżecie środków finansowych pochodzących z dochodów własnych lub ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077 oraz z 2018 r. poz. 62, 1000, 1366, 1669 i 1693), których suma stanowi 30% kosztów realizacji porozumienia, a w przypadku miast, których liczba mieszkańców przekracza 100 000 – więcej niż 30% kosztów realizacji porozumienia.

2. Liczbę mieszkańców miast, o której mowa w ust. 1 pkt 5, ustala się na podstawie danych udostępnianych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 4.

3. Współfinansowanie przedsięwzięć niskoemisyjnych w ramach porozumienia może obejmować w szczególności koszty:

- 1) likwidacji urządzeń lub systemów grzewczych ogrzewających budynki mieszkalne jednorodzinne lub urządzeń lub systemów podgrzewających wodę użytkową w tych budynkach, które nie spełniają standardów niskoemisyjnych, albo wymiany takich

- urządzeń lub systemów na spełniające standardy niskoemisyjne albo wykorzystujące paliwa gazowe albo energię elektryczną;
- 2) przyłączenia budynku mieszkalnego jednorodzinnego do sieci ciepłowniczej albo gazowej, w wysokości równej opłacie za przyłączenie do sieci, do poniesienia której byłaby zobowiązana osoba, z którą została zawarta umowa na realizację przedsięwzięcia niskoemisyjnego;
  - 3) przyłączenia budynku mieszkalnego jednorodzinnego do sieci elektroenergetycznej lub modernizacji przyłącza do takiej sieci, jeżeli ma to związek z realizacją przedsięwzięcia niskoemisyjnego, w wysokości równej opłacie za przyłączenie do sieci lub opłacie za modernizację przyłącza, do poniesienia której byłaby zobowiązana osoba, z którą została zawarta umowa na realizację przedsięwzięcia niskoemisyjnego;
  - 4) docieplenia ścian, stropów, podłóg na gruncie, fundamentów, stropodachów lub dachów;
  - 5) wymiany stolarki okiennej i drzwiowej;
  - 6) modernizacji systemu ogrzewania budynku mieszkalnego jednorodzinnego lub systemu przygotowania ciepłej wody użytkowej;
  - 7) likwidacji liniowych i punktowych mostków cieplnych;
  - 8) modernizacji systemu wentylacji polegającej na:
    - a) izolacji kanałów nawiewnych i wywiewnych transportujących powietrze wentylacyjne,
    - b) montażu systemów optymalizujących strumień objętości oraz parametry jakościowe powietrza wentylacyjnego doprowadzanego do pomieszczeń w zależności od potrzeb użytkownika;
  - 9) instalacji lub wymiany urządzeń pomiarowo-kontrolnych, teletransmisyjnych oraz automatyki w ramach wdrażania systemów zarządzania energią, innych niż będące własnością operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych;
  - 10) projektów budowlanych lub technicznych oraz innej dokumentacji niezbędnej do zrealizowania przedsięwzięć niskoemisyjnych;
  - 11) audytów potwierdzających zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze, o którym mowa w ust. 1 pkt 4;

12) inne koszty związane z przedsięwzięciem niskoemisyjnym, w tym koszty związane z zapewnieniem dostępu beneficjentów do usług doradztwa energetycznego, jednakże nie wyższe niż 5% kwoty, o której mowa w ust. 5 pkt 5.

4. Porozumienie, o którym mowa w ust. 1, jest zawierane na wniosek gminy, na okres nie dłuższy niż 3 lata.

5. Wniosek, o którym mowa w ust. 4, zawiera:

- 1) informację dotyczącą:
  - a) łącznej liczby budynków mieszkalnych jednorodzinnych na obszarze gminy,
  - b) liczby budynków mieszkalnych jednorodzinnych na obszarze gminy, w których istnieją urządzenia lub systemy grzewcze niespełniające standardów niskoemisyjnych;
- 2) wskazanie liczby przedsięwzięć niskoemisyjnych planowanych do realizacji w ramach porozumienia spełniających warunków, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, objętych gminnym programem niskoemisyjnym, z uwzględnieniem podziału na rodzaje przedsięwzięć niskoemisyjnych, o których mowa w art. 2 pkt 1b;
- 3) szacowaną liczbę beneficjentów, o których mowa w art. 11d ust. 1;
- 4) szacowane zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze liczone łącznie dla wszystkich przedsięwzięć niskoemisyjnych objętych porozumieniem;
- 5) koszty realizacji porozumienia, wraz z ich uzasadnieniem, na podstawie liczby przedsięwzięć niskoemisyjnych, o których mowa w pkt 2, przy czym średni koszt realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego w jednym budynku mieszkalnym jednorodzinnym, a w przypadku budynku mieszkalnego jednorodzinnego o dwóch lokalach – w jednym lokalu, bez udziału własnego beneficjenta, nie może przekroczyć kwoty 53 000 zł;
- 6) harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji porozumienia w układzie kwartalnym;
- 7) określenie sposobu zapewnienia przez gminę prawidłowości realizacji porozumienia i utrzymania jego efektów;
- 8) zobowiązanie do zabezpieczenia w budżecie gminy środków finansowych pochodzących z dochodów własnych lub ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, zgodnie z ust. 1 pkt 5;
- 9) informację o opiniach podmiotów, o których mowa w art. 11b ust. 7, wraz ze stanowiskiem, o którym mowa w art. 11b ust. 9;

- 10) informacje o stopniu zanieczyszczenia powietrza w gminie;
- 11) spodziewane korzyści z realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych w stosunku do kosztów realizacji tych przedsięwzięć.

Art. 11d. 1. Gmina może zawrzeć umowę o realizację przedsięwzięcia niskoemisyjnego wyłącznie z osobą, która łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) jest właścicielem lub współwłaścicielem albo jest posiadaczem samoistnym lub współposiadaczem samoistnym całości lub części budynku mieszkalnego jednorodzinnego lub lokalu, o którym mowa w ust. 6, w którym jest realizowane przedsięwzięcie niskoemisyjne, przy czym udział tej osoby lub zakres jej współposiadania nie może być mniejszy niż połowa; w przypadku gdy umowa jest zawierana z więcej niż jednym współwłaścicielem lub współposiadaczem samoistnym suma ich udziałów we współwłasności lub zakres ich współposiadania samoistnego nie może być mniejsza niż połowa,
- 2) w okresie 3 miesięcy poprzedzających miesiąc zawarcia umowy, o której mowa w ust. 2, średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym, w rozumieniu ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017. r. poz. 180 oraz z 2018 r. poz. 756 i 1540), i złożyła oświadczenie, w którym określi liczbę osób w gospodarstwie domowym oraz dochód przypadający na jednego członka tego gospodarstwa,
- 3) posiada środki własne oraz zasoby majątkowe, w rozumieniu ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych, nieprzekraczające ośmiokrotności kwoty, o której mowa w art. 11c ust. 5 pkt 5, z uwzględnieniem wartości budynku, o którym mowa w pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w ust. 6, i złożyła oświadczenie zawierające informacje o tych środkach i zasobach majątkowych, zgodnie ze wzorem określonym w przepisach wydanych na podstawie ust. 11,
- 4) faktycznie zamieszkuje w budynku, o którym mowa w pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w ust. 6,
- 5) wyrazi zgodę na udostępnienie budynku, o którym mowa w pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w ust. 6, lub nieruchomości, na której znajduje się ten budynek lub lokal, lub ich części, w celu realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego,

- 6) wyrazi zgodę na udostępnienie budynku, o którym mowa w pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w ust. 6, lub nieruchomości, na której znajduje się ten budynek lub lokal, lub ich części, na potrzeby instalacji mikroinstalacji w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1269, 1276, 1544, 1629 i 1669) lub urządzeń służących doprowadzaniu lub odprowadzaniu energii elektrycznej z tej mikroinstalacji,
- 7) wyrazi zgodę na udostępnienie budynku, o którym mowa w pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w ust. 6, lub nieruchomości, na której znajduje się ten budynek lub lokal, w celu przeprowadzenia weryfikacji, o której mowa w art. 11e ust. 2,
- 8) złoży oświadczenie w formie aktu notarialnego o poddaniu się egzekucji wprost z tego aktu w przypadku powstania obowiązku zwrotu kosztów przedsięwzięcia niskoemisyjnego,
- 9) wyrazi zgodę na wniesienie wkładu własnego w wysokości oraz w sposób określony w uchwale wydanej na podstawie ust. 9, o ile zostanie ona wydana, jednak nie większej niż 10% kosztu realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego,
- 10) spełnia dodatkowe warunki określone przez radę gminy w uchwale, o której mowa w ust. 8 i 9

– zwaną dalej „beneficjentem”.

2. Przedsięwzięcie niskoemisyjne jest realizowane na podstawie umowy zawartej między gminą a beneficjentem.

3. Umowa, o której mowa w ust. 2, zawiera w szczególności:

- 1) zakres i rodzaj przedsięwzięcia niskoemisyjnego;
- 2) adres budynku mieszkalnego jednorodzinnego lub lokalu, o którym mowa w ust. 6, w którym będzie realizowane przedsięwzięcie niskoemisyjne;
- 3) termin realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego;
- 4) obowiązki gminy związane z realizacją przedsięwzięcia niskoemisyjnego;
- 5) obowiązki beneficjenta związane z realizacją przedsięwzięcia niskoemisyjnego;
- 6) warunki i tryb zwrotu kosztów przedsięwzięcia niskoemisyjnego przez beneficjenta;
- 7) koszt realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego, w tym w przypadku wydania uchwały, o której mowa w ust. 9, wysokość i formę wkładu własnego beneficjenta;
- 8) zgody, o których mowa w ust. 1 pkt 5–7 i 9, w tym wskazanie części budynku, lokalu lub nieruchomości, na której znajduje się ten budynek lub lokal, lub ich części, na

której będzie mogła zostać zainstalowana mikroinstalacja lub urządzenia, o których mowa w ust. 1 pkt 6;

9) datę zakończenia realizacji porozumienia, o którym mowa w art. 11c ust. 1.

4. Do zawarcia umowy, o której mowa w ust. 2, oraz wyrażenia zgód, o których mowa w ust. 1 pkt 5–7, nie stosuje się art. 199 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025, 1104 i 1629).

5. Współwłaściciele albo współposiadacze samoistni całości lub części budynku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w ust. 6, którzy nie wyrazili zgód, o których mowa w ust. 1 pkt 5–7, są obowiązani udostępnić budynek, o którym mowa w pkt 1, lub lokal, o którym mowa w ust. 6, lub nieruchomość, na której znajduje się ten budynek lub lokal, lub ich część, zgodnie z treścią tych zgód.

6. W przypadku realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego w budynku mieszkalnym jednorodziennym, w którym zostały wydzielone dwa lokale mieszkalne, dla każdego lokalu zawiera się odrębną umowę.

7. Gmina weryfikuje oświadczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, oraz spełnienie warunku, o którym mowa w ust. 1 pkt 4.

8. Rada gminy określi, w drodze uchwały, regulamin realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych, obejmujący szczegółowe warunki realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych w tej gminie, w szczególności:

- 1) dodatkowe warunki, jakie powinny zostać spełnione przez beneficjenta, u którego będzie realizowane takie przedsięwzięcie;
- 2) tryb zawierania umów i sposób ich rozliczenia;
- 3) sposób weryfikacji przestrzegania warunków umowy, o której mowa w ust. 2, oraz warunków, o których mowa w art. 11f ust. 3.

9. Rada gminy może określić, w drodze uchwały, sposób i warunki wnoszenia wkładu własnego przez beneficjenta, u którego będzie realizowane przedsięwzięcie niskoemisyjne, oraz wysokość tego wkładu, nie większą jednak niż 10% kosztu realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego.

10. Uchwała, o której mowa w ust. 8 i 9, jest aktem prawa miejscowego.

11. Minister właściwy do spraw gospodarki określi, w drodze rozporządzenia, wzór oświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, uwzględniając potrzebę ustalenia przez gminę wysokości środków własnych oraz zasobów majątkowych tej osoby.

Art. 11e. 1. Gmina zapewnia utrzymanie efektów przedsięwzięć niskoemisyjnych przez okres 10 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia, w ramach którego zostały zrealizowane.

2. W celu utrzymania efektów przedsięwzięć niskoemisyjnych gmina weryfikuje, co najmniej raz w roku, przez okres 10 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia, przestrzeganie warunków umowy, o której mowa w art. 11d ust. 2, oraz warunków, o których mowa w art. 11f ust. 3.

3. W celu utrzymania efektów przedsięwzięć niskoemisyjnych gmina zapewnia beneficjentom dostęp do usług doradztwa energetycznego.

Art. 11f. 1. Jeżeli przed upływem 10 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia beneficjent przenieś w całości lub w części własność albo udział we współwłasności lub przysługujący mu zakres posiadania samoistnego budynku, o którym mowa w art. 11d ust. 1 pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w art. 11d ust. 6, na rzecz osoby trzeciej, niebędącej współwłaścicielem lub współposiadaczem samoistnym tego budynku lub lokalu, zwraca gminie, pomniejszone o wysokość wkładu własnego określoną w umowie, o której mowa w art. 11d ust. 2:

- 1) 100% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego poniesionych przez gminę i Fundusz – jeżeli przeniesienie w całości lub w części własności, udziału we współwłasności lub przysługującego mu zakresu posiadania samoistnego tego budynku lub lokalu, nastąpiło przed upływem 5 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia;
- 2) 50% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego poniesionych przez gminę i Fundusz – jeżeli przeniesienie w całości lub w części własności, udziału we współwłasności lub przysługującego mu zakresu posiadania samoistnego tego budynku lub lokalu, nastąpiło po upływie 5 lat a przed upływem 6 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia;
- 3) 40% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego poniesionych przez gminę i Fundusz – jeżeli przeniesienie w całości lub w części własności, udziału we współwłasności lub przysługującego mu zakresu posiadania samoistnego tego budynku lub lokalu, nastąpiło po upływie 6 lat a przed upływem 7 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia;
- 4) 30% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego poniesionych przez gminę i Fundusz – jeżeli przeniesienie w całości lub w części własności, udziału we

- współwłasności lub przysługującego mu zakresu posiadania samoistnego tego budynku lub lokalu, nastąpiło po upływie 7 lat a przed upływem 8 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia;
- 5) 20% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego poniesionych przez gminę i Fundusz – jeżeli przeniesienie w całości lub w części własności, udziału we współwłasności lub przysługującego mu zakresu posiadania samoistnego tego budynku lub lokalu, nastąpiło po upływie 8 lat a przed upływem 9 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia;
  - 6) 10% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego poniesionych przez gminę i Fundusz – jeżeli przeniesienie w całości lub w części własności, udziału we współwłasności lub przysługującego mu zakresu posiadania samoistnego tego budynku lub lokalu, nastąpiło po upływie 9 lat a przed upływem 10 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia.

2. Za przeniesienie własności lub udziału we współwłasności budynku, o którym mowa w art. 11d ust. 1 pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w art. 11d ust. 6, lub ich części nie uważa się zmiany właściciela lub współwłaściciela wynikającej ze spadkobrania, w tym zapisu windykacyjnego.

3. Jeżeli przed upływem 10 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia w budynku, o którym mowa w art. 11d ust. 1 pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w art. 11d ust. 6, lub jego części:

- 1) stosowane będzie jakiegokolwiek dodatkowe urządzenie grzewcze na paliwo stałe niespełniające standardów niskoemisyjnych,
- 2) urządzenia, systemy, instalacje lub inne elementy, będące przedmiotem przedsięwzięcia niskoemisyjnego zostaną usunięte lub naruszona zostanie ich integralność, bez zgody gminy wyrażonej w związku z zaistniałymi uwarunkowaniami technicznymi dotyczącymi tych urządzeń, systemów, instalacji lub innych elementów, będących przedmiotem przedsięwzięcia niskoemisyjnego,
- 3) w urządzeniach lub systemach grzewczych będących przedmiotem przedsięwzięcia niskoemisyjnego będą spalane odpady,
- 4) urządzenia lub systemy grzewcze będące przedmiotem przedsięwzięcia niskoemisyjnego będą eksploatowane niezgodnie z instrukcją obsługi oraz przewody kominowe, do których są podłączone te urządzenia lub systemy, nie będą

czyszczone przez osoby posiadające uprawnienia kominiarskie, w terminach określonych w przepisach odrębnych

– beneficjent zwraca gminie 100% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego poniesionych przez gminę i Fundusz.

4. W przypadku gdy umowa, o której mowa w art. 11d ust. 2, została zawarta ze wszystkimi współwłaścicielami lub współposiadaczami samoistnymi lub częścią współwłaścicieli lub współposiadaczy samoistnych budynku, o którym mowa w art. 11d ust. 1 pkt 1, lub lokalu, o którym mowa w art. 11d ust. 6, obowiązek zwrotu, o którym mowa w ust. 1, obciąża ich proporcjonalnie do relacji:

- 1) między wielkościami udziałów współwłaścicieli we współwłasności budynku lub lokalu lub
- 2) do zakresu współposiadania w budynku lub lokalu współposiadaczy samoistnych.

5. Obowiązek zwrotu kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego nie powstaje, jeżeli usunięcie lub naruszenie integralności urządzeń, systemów, instalacji lub innych elementów będących przedmiotem przedsięwzięcia niskoemisyjnego spowodowane zostało koniecznością dokonania pilnych prac, których niewykonanie mogło prowadzić do bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia lub szkody majątkowej.

6. Beneficjent zwraca gminie 100% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego poniesionych przez gminę i Fundusz, jeżeli informacje zawarte przez niego w oświadczeniu, o którym mowa w art. 11d ust. 1 pkt 2 lub 3, lub przekazane przez niego informacje, o których mowa w art. 11d ust. 1 pkt 1 lub 4–7, 9 lub 10, okażą się nieprawdziwe.

7. Obowiązek zwrotu kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego obciąża solidarnie beneficjentów:

- 1) w przypadkach, o których mowa w ust. 3;
- 2) których oświadczenia, o których mowa w art. 11d ust. 1 pkt 2 lub 3, lub informacje, o których mowa w art. 11d ust. 1 pkt 1, 4–7, 9 lub 10, okażą się nieprawdziwe.

8. Zwrócone przez beneficjenta koszty przedsięwzięcia niskoemisyjnego gmina przekazuje do Funduszu w części, w jakiej koszty te sfinansowane zostały ze środków Funduszu.

9. Ulga w zwrocie kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego udzielana przez gminę na podstawie odrębnych przepisów, obejmuje także koszty przedsięwzięcia

niskoemisyjnego w części, w jakiej koszty te sfinansowane zostały ze środków Funduszu.”;

4) w art. 12 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Premie przyznaje Bank Gospodarstwa Krajowego, zwany dalej „BGK”, ze środków Funduszu.”;

5) tytuł rozdziału 5 otrzymuje brzmienie:

„Zasady finansowania przedsięwzięć niskoemisyjnych, termomodernizacyjnych i remontowych”;

6) po art. 22 dodaje się art. 22a–22c w brzmieniu:

„Art. 22a. 1. Minister właściwy do spraw gospodarki rozpatruje wniosek, o którym mowa w art. 11c ust. 4, w terminie 30 dni od dnia jego złożenia. Do rozpatrzenia wniosku nie wlicza się okresów opóźnień spowodowanych z winy gminy lub z innych przyczyn niezależnych od organu.

2. W przypadku braków formalnych wniosku lub dokumentów niezbędnych do jego rozpatrzenia minister właściwy do spraw gospodarki wzywa gminę do uzupełnienia tych braków w wyznaczonym terminie.

3. Minister właściwy do spraw gospodarki, rozpatrując wniosek bierze pod uwagę:

- 1) dostępne środki finansowe na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych;
- 2) spełnienie przez gminę warunków, o których mowa w art. 11c ust. 1;
- 3) informacje o stopniu zanieczyszczenia powietrza w gminie oraz liczbę mieszkańców na jej obszarze;
- 4) spodziewane korzyści z realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych objętych wnioskiem w stosunku do kosztów realizacji tych przedsięwzięć;
- 5) zdolność organizacyjną gminy do realizacji porozumienia, o którym mowa w art. 11c ust. 1.

4. Minister właściwy do spraw gospodarki informuje gminę, w formie pisemnej, o sposobie rozpatrzenia wniosku. W przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku do tej informacji dołącza się uzasadnienie.

5. Do postępowania w sprawie zawarcia porozumienia, o którym mowa w art. 11c ust. 1, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257 oraz z 2018 r. poz. 149, 650, 1544 i 1629).

Art. 22b. 1. Porozumienie, o którym mowa w art. 11c ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) liczbę przedsięwzięć niskoemisyjnych planowanych do realizacji w ramach danego porozumienia, z uwzględnieniem podziału na rodzaje przedsięwzięć niskoemisyjnych, o których mowa w art. 2 pkt 1b;
- 2) szacowaną liczbę beneficjentów objętych porozumieniem;
- 3) szacowane zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze liczone łącznie dla wszystkich przedsięwzięć niskoemisyjnych objętych porozumieniem;
- 4) łączną kwotę środków przeznaczoną na realizację porozumienia, w tym kwotę:
  - a) wsparcia ze środków Funduszu,
  - b) kosztów realizacji porozumienia, do których pokrycia zobowiązała się gmina;
- 5) numer rachunku bankowego gminy;
- 6) harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji porozumienia;
- 7) harmonogram wypłat zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym realizacji porozumienia;
- 8) termin wykorzystania przyznanej kwoty na realizację porozumienia;
- 9) sposób i warunki zwrotu kwoty niewykorzystanej w ramach realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych wykonywanych na podstawie porozumienia albo wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, albo pobranej nienależnie lub w nadmiernej wysokości, albo zwróconej przez beneficjenta;
- 10) numer rachunku, na który dokonywane będą zwroty, o których mowa w pkt 9;
- 11) tryb kontroli realizacji porozumienia przez ministra właściwego do spraw gospodarki;
- 12) zakres, formę i terminy przedkładania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki informacji o realizacji porozumienia oraz terminy i sposób rozliczania środków Funduszu przeznaczonych na realizację porozumienia;
- 13) zobowiązanie gminy do wprowadzenia do rejestru danych, pozyskanych w związku z realizacją przedsięwzięć niskoemisyjnych, o wykorzystywanych wyrobach zawierających azbest;
- 14) datę zakończenia realizacji porozumienia, nie dłuższą jednak niż 3 lata od daty zawarcia porozumienia.

2. Porozumienie, o którym mowa w art. 11c ust. 1, minister właściwy do spraw gospodarki oraz gmina przechowują przez okres nie krótszy niż 10 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia.

Art. 22c. 1. Po zawarciu porozumienia, o którym mowa w art. 11c ust. 1, minister właściwy do spraw gospodarki:

- 1) przekazuje BGK jeden egzemplarz porozumienia;
- 2) występuje z wnioskiem o wypłatę gminie, ze środków Funduszu, kwoty określonej w porozumieniu, o którym mowa w art. 11c ust. 1, w terminach w nim określonych.

2. BGK wypłaca kwotę, o której mowa w ust. 1 pkt 2, na rachunek bankowy gminy wskazany w porozumieniu, o którym mowa w art. 11c ust. 1.

3. Środki, o których mowa w ust. 1 pkt 2:

- 1) niewykorzystane w terminie określonym w porozumieniu, o którym mowa w art. 11c ust. 1,
- 2) zwrócone przez beneficjenta w związku z zaistnieniem okoliczności, o których mowa w art. 11f ust. 1, 3 i 6,
- 3) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem,
- 4) pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości

– podlegają zwrotowi do Funduszu w terminie określonym w art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, z zastrzeżeniem, że środki, o których mowa w pkt 1 i 2, podlegają zwrotowi bez odsetek.

4. Środki, o których mowa w ust. 3, oraz środki niewypłacone na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych w danym roku, pozostają w Funduszu z przeznaczeniem na współfinansowanie przedsięwzięć niskoemisyjnych.

5. Do udzielania i rozliczania środków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych dotyczące dotacji udzielanych z budżetu państwa.

6. Warunki i tryb współpracy ministra właściwego do spraw gospodarki i BGK w zakresie współfinansowania przedsięwzięć niskoemisyjnych ze środków Funduszu określa odrębne porozumienie.

7. Środki przekazane gminie na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych na podstawie porozumienia, o którym mowa w art. 11c ust. 1, stanowią dochody gminy, w rozumieniu art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1530).

8. Minister właściwy do spraw gospodarki zapewnia przekazywanie środków budżetu państwa na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych do Funduszu.”;

7) w art. 25 w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) wypłatę kwoty określonej w porozumieniu, o którym mowa w art. 11c ust. 1;”;

8) w art. 26:

a) dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,

b) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) wyodrębnia w swoim planie finansowym plan finansowy Funduszu opracowany w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw:

a) finansów publicznych,

b) środowiska,

c) budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa,

d) gospodarki

– do dnia 31 lipca roku poprzedzającego rok, na który plan jest opracowywany;”;

c) dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. W planie finansowym, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, wyszczególnia się kwotę przeznaczoną na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych.”;

9) po art. 29 dodaje się art. 29a w brzmieniu:

„Art. 29a. Równowartość pobranej opłaty recyklingowej, o której mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 150, 650, 1479 i ...), jest wnoszona, na rachunek bankowy Funduszu, zgodnie z zapotrzebowaniem wynikającym z realizacji porozumień, o których mowa w art. 11c ust. 1, w roku:

1) 2021 – w wysokości nie wyższej niż 185 000 000 zł;

2) 2022 – w wysokości nie wyższej niż 177 700 000 zł;

3) 2023 – w wysokości nie wyższej niż 173 000 000 zł;

4) 2024 – w wysokości nie wyższej niż 167 500 000 zł.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202, 1276, 1496 i 1669) w art. 29 w ust. 1 w pkt 19a w lit. e średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. f w brzmieniu:

„f) gazowych o ciśnieniu roboczym nie wyższym niż 0,5MPa;”.

Art. 3. W ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 150, 650 i 1479) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 w pkt 7 po lit. b dodaje się lit. ba w brzmieniu:

„ba) marszałka województwa właściwego ze względu na miejsce pobrania opłaty recyklingowej, o której mowa w art. 40a,”;

2) art. 40c otrzymuje brzmienie:

„Art. 40c. Pobrana opłata recyklingowa jest wnoszona na odrębny rachunek bankowy prowadzony przez marszałka województwa do dnia 15 marca roku następującego po roku kalendarzowym, w którym została pobrana.”;

3) po art. 40c dodaje się art. 40ca i art. 40cb w brzmieniu:

„Art. 40ca. 1. W przypadku gdy przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego nie wniósł, pobranej od nabywających lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego, opłaty recyklingowej albo wniósł opłatę niższą od należnej, marszałek województwa ustala, w drodze decyzji, wysokość zaległości z tytułu opłaty recyklingowej, stosując stawkę opłaty obowiązującą w roku kalendarzowym, w którym ten przedsiębiorca był obowiązany pobrać opłatę recyklingową.

2. W przypadku niewykonania decyzji, o której mowa w ust. 1, w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ta stała się ostateczna, marszałek województwa ustala, w drodze decyzji, dodatkową opłatę recyklingową w wysokości odpowiadającej 50% kwoty niewniesionej opłaty recyklingowej.

3. Termin uiszczenia opłaty, o której mowa w ust. 2, wynosi 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca jej wysokość stała się ostateczna.

Art. 40cb. 1. Marszałek województwa prowadzi odrębny rachunek bankowy w celu gromadzenia i przekazywania wpływów z tytułu opłaty recyklingowej oraz dodatkowej opłaty recyklingowej.

2. Wpływy z tytułu opłaty recyklingowej oraz dodatkowej opłaty recyklingowej, powiększone o przychody z oprocentowania rachunku bankowego i pomniejszone o dochody, o których mowa w ust. 3, marszałek województwa przekazuje na rachunek dochodów budżetu państwa, w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku kalendarzowego.

3. Wpływy z tytułu opłaty recyklingowej oraz dodatkowej opłaty recyklingowej w wysokości 1% stanowią dochody budżetu samorządu województwa z przeznaczeniem

na koszty egzekucji należności z tytułu opłaty recyklingowej oraz dodatkowej opłaty recyklingowej i obsługę administracyjną systemu poboru tych opłat.”;

4) art. 40d otrzymuje brzmienie:

„Art. 40d. W sprawach dotyczących opłaty recyklingowej oraz dodatkowej opłaty recyklingowej stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, z tym że uprawnienia organów podatkowych przysługują marszałkowi województwa.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. poz. 831 oraz z 2018 r. poz. 650) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6 w ust. 2 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 w brzmieniu:

„6) realizacja gminnych programów niskoemisyjnych, o których mowa w ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów.”;

2) w art. 20 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Przepisu ust. 2 pkt 1 nie stosuje się do przedsięwzięć niskoemisyjnych realizowanych w ramach gminnych programów niskoemisyjnych, o których mowa w ustawie z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów.”.

Art. 5. Dodatkowe środki z budżetu państwa przekazane do Funduszu Termomodernizacji i Remontów, o którym mowa w ustawie zmienianej w art. 1, na podstawie ustawy z dnia 2 grudnia 2016 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2017 (Dz. U. poz. 1984, z 2017 r. poz. 2161 i 2312 oraz z 2018 r. poz. 138), a niewykorzystane są przeznaczone na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych, o których mowa w art. 2 pkt 1b ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 6. Do postępowań w sprawach o uzyskanie pozwolenia na budowę sieci gazowych o ciśnieniu roboczym nie wyższym niż 0,5MPa, wszczętych i niezakończonych prawomocną decyzją przed dniem wejścia w życie art. 29 ust. 1 pkt 19a lit. f ustawy zmienianej w art. 2, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 7. 1. Maksymalny limit wydatków z budżetu państwa, do wysokości których może zostać zasilony Fundusz Termomodernizacji i Remontów, o którym mowa w ustawie zmienianej w art. 1, z przeznaczeniem na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych, nie może przekroczyć w kolejnych latach:

1) 2018 – 0 zł;

2) 2019 – 0 zł;

- 3) 2020 – 0 zł;
- 4) 2021 – 185 000 000 zł;
- 5) 2022 – 177 700 000 zł;
- 6) 2023 – 173 000 000 zł;
- 7) 2024 – 167 500 000 zł;
- 8) 2025 – 0 zł;
- 9) 2026 – 0 zł;
- 10) 2027 – 0 zł.

2. Minister właściwy do spraw gospodarki monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, oraz jest odpowiedzialny za wdrożenie mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 3.

3. W przypadku gdy wielkość wydatków po pierwszym półroczu danego roku budżetowego wyniesie więcej niż 65% limitu wydatków przewidzianych na dany rok, minister właściwy do spraw gospodarki obniża wielkość środków przeznaczonych na wydatki w drugim półroczu o kwotę stanowiącą różnicę między wielkością tego limitu a kwotą przekroczenia wydatków. W przypadku zagrożenia przekroczenia limitu wydatków określonych na dany rok budżetowy, minister właściwy do spraw gospodarki wstrzymuje zawieranie porozumień z gminami. Minister właściwy do spraw gospodarki będzie zawierał porozumienia z gminami w zakresie zabezpieczonych środków.

4. W przypadku gdy wielkość wydatków w poszczególnych miesiącach jest zgodna z planem finansowym urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw gospodarki, przepisu ust. 3 nie stosuje się.

5. Środki Funduszu Termomodernizacji i Remontów, o których mowa w ust. 1, są wypłacane do dnia 31 grudnia 2024 r. do współfinansowania przedsięwzięć niskoemisyjnych, w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

6. Środki Funduszu Termomodernizacji i Remontów, o których mowa w ust. 1:

- 1) niewypłacone do dnia 31 grudnia 2024 r., podlegają zwrotowi na rachunek dochodów budżetu państwa w terminie do dnia 31 stycznia 2025 r.;
- 2) zwrócone do dnia 31 grudnia 2024 r. w trybie określonym w art. 22c ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1, a niewypłacone do dnia 31 grudnia 2024 r., podlegają zwrotowi na rachunek dochodów budżetu państwa w terminie do dnia 31 stycznia 2025 r.;

- 3) zwrócone po dniu 31 grudnia 2024 r. w trybie określonym w art. 22c ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1, podlegają zwrotowi na rachunek dochodów budżetu państwa w terminie 30 dni od daty ich wpływu do Funduszu Termomodernizacji i Remontów.

Art. 8. Plan finansowy Funduszu Termomodernizacji i Remontów na 2019 r. aktualizuje się w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 9. 1. Maksymalny limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na wykonywanie zadań ministra właściwego do spraw gospodarki wynikających z niniejszej ustawy wynosi w roku:

- 1) 2019 – 500 000 zł;
- 2) 2020 – 500 000 zł;
- 3) 2021 – 500 000 zł;
- 4) 2022 – 500 000 zł;
- 5) 2023 – 500 000 zł;
- 6) 2024 – 500 000 zł.

2. Minister właściwy do spraw gospodarki monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, oraz jest odpowiedzialny za wdrożenie mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 3.

3. W przypadku gdy wielkość wydatków po pierwszym półroczu danego roku budżetowego wyniesie więcej niż 65% limitu wydatków przewidzianych na dany rok, minister właściwy do spraw gospodarki obniża wielkość środków przeznaczonych na wydatki w drugim półroczu o kwotę stanowiącą różnicę między wielkością tego limitu a kwotą przekroczenia wydatków.

4. W przypadku gdy wielkość wydatków w poszczególnych miesiącach jest zgodna z planem finansowym urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw gospodarki, przepisu ust. 3 nie stosuje się.

Art. 10. Porozumienia, o których mowa w art. 11c ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, zawiera się do dnia 31 grudnia 2024 r.

Art. 11. Przepisy art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. d i ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, tracą moc z dniem 31 grudnia 2024 r.

Art. 12. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Polska od lat znajduje się w czołówce europejskich krajów z najbardziej zanieczyszczonym powietrzem. Aż 33 polskie miasta zostały umieszczone na liście 50 miast z najbardziej zanieczyszczonym powietrzem w Europie, sporządzonej przez Światową Organizację Zdrowia w 2016 r. Na liście zaktualizowanej w 2018 r. znalazło się już 36 polskich miast – pojawiło się na niej 8 nowych miast.

Z uwagi na powyższe planuje się, że z zaproponowanych rozwiązań w pierwszej kolejności skorzysta do 31 gmin (23 i 8) i 10 miast, w których zamieszkuje więcej niż 100 000 mieszkańców. W oficjalnych opracowaniach Komisji Europejskiej czy Najwyższej Izby Kontroli (NIK) szacuje się, że każdego roku zanieczyszczone powietrze w Polsce jest przyczyną przedwczesnej śmierci 45 000 osób. To 16 razy więcej niż liczba zgonów w wypadkach komunikacyjnych w Polsce. Oznacza to, że, statystycznie, codziennie w Polsce z powodu fatalnej jakości powietrza umierają przedwcześnie 123 osoby. Koszty związane z chorobami wywołanymi zanieczyszczonym powietrzem sięgają wielu miliardów złotych rocznie (są to m.in. koszty leczenia nowotworów, udarów, zawałów, astmy i innych chorób, do których powstania i zaostrzenia przyczynia się smog).

Najwyższa Izba Kontroli już w raporcie z 2000 r. wskazywała, że głównym czynnikiem wpływającym na złą jakość powietrza w Polsce jest niska emisja (pochodząca z emitorów ulokowanych na wysokości niższej niż 40 metrów) i rekomendowała podjęcie intensywnych działań na rzecz wprowadzenia norm jakościowych powodujących, że Polacy będą korzystać z lepszej jakości paliw i lepszych kotłów na paliwa stałe. Takie same rekomendacje i wskazania dla rządzących znalazły się w raporcie NIK z grudnia 2014 r. Wśród głównych zaleceń tego raportu znajdowały się:

- a) nakaz możliwie najszybszego wprowadzenia standardów emisyjnych dla kotłów węglowych w gospodarstwach domowych,
- b) wprowadzenie minimalnych wymagań jakościowych dla węgla pozwalających usunąć z domowych palenisk najbardziej szkodliwe dla zdrowia i życia odpady produkcyjne.

NIK zwrócił uwagę na brak zarówno elementarnej koordynacji działań prowadzonych wewnątrz administracji rządowej w tym obszarze, jak również brak koordynacji działań prowadzonych przez administrację rządową i samorząd terytorialny.

Podsumowaniem braku należytych działań administracji publicznej w tym obszarze jest wydanie przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej dnia 22 lutego 2018 r. wyroku stwierdzającego, że Rzeczpospolita Polska w latach 2007–2015 nie ustanowiła skutecznego systemu ochrony swoich obywateli przed zanieczyszczonym powietrzem (C-336/16).

Wskazane powyżej wieloletnie zaległości zaczęły być usuwane. W Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju znalazł się rozdział poświęcony walce z zanieczyszczeniem powietrza, a dnia 25 kwietnia 2017 r. Rada Ministrów przyjęła zestaw rekomendacji składających się na program „Czyste Powietrze” – dokument rządowy poświęcony w całości konkretnym działaniom, które mają zostać wykonane przez administrację rządową na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce. W 2017 r. sejmiki województw: małopolskiego, śląskiego, dolnośląskiego, łódzkiego, mazowieckiego, opolskiego i wielkopolskiego przyjęły uchwały antysmogowe na podstawie art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, z późn. zm.), co oznacza, że 60% populacji Polski zamieszkuje na obszarach objętych regulacjami prawnymi ustanawiającymi nakazy wymiany wysokoemisyjnych kotłów na paliwa stałe oraz zakazy stosowania najbardziej szkodliwych paliw stałych. Zgodnie z zaleceniami NIK zawartymi w raportach publikowanych przez NIK począwszy od 2000 r. oraz rekomendacjami ekspertów zajmujących się omawianą tematyką, najważniejsze zadania, które muszą zostać zrealizowane dla potrzeb gruntownej poprawy jakości powietrza w Polsce, to:

- 1) ustalenie standardów emisyjnych dla kotłów na paliwa stałe;
- 2) ustalenie norm jakościowych dla paliw stałych;
- 3) stworzenie programu osłonowego dla odbiorców wrażliwych (ubogich energetycznie).

Dnia 1 października 2017 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe (Dz. U. poz. 1690). Przewiduje ono restrykcyjne wymagania dla produkowanych i instalowanych kotłów w Polsce. Rozwiązania te dotyczą kotłów od 0 do 500 kW, tj. używanych w gospodarstwach domowych oraz małych i średnich zakładach. Rozporządzenie wprowadziło wymagania dotyczące tlenku węgla, organicznych związków gazowych oraz pyłu, a także zakaz stosowania rusztu awaryjnego. Po kilku miesiącach obowiązywania rozporządzenia, po roboczych konsultacjach z instytucjami badawczymi

oraz z przedsiębiorcami produkującymi kotły, podjęto prace nad dodatkowym uszczelnieniem systemu kontroli spełniania wymagań technicznych dla kotłów na paliwo stałe, na gruncie powyższego rozporządzenia oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. poz. 1654) zawiera regulacje usuwające z domowych palenisk najbardziej szkodliwe frakcje paliw stałych (muły i flotokoncentraty). Wprowadza również nowatorską, nieznaną dotychczas polskiemu systemowi prawa, instytucję świadectw jakości paliw stałych, które będą dostarczać konsumentom informacje dotyczące poziomu kaloryczności i jakości kupowanych przez nich paliw stałych. Normy jakościowe dla paliw stałych zostaną określone w drodze rozporządzenia Ministra Energii.

Projekt ustawy reguluje trzecią ze wskazanych powyżej kwestii, która ma fundamentalne znaczenie dla poprawy jakości powietrza w Polsce – ubóstwo energetyczne. Zgodnie ze wskazaniami ekspertów (w szczególności zgodnie z raportem Instytutu Badań Strukturalnych z lutego 2018 r.) gospodarstwo domowe jest ubogie energetycznie, jeżeli ma trudności w zaspokojeniu swoich potrzeb energetycznych z powodu niskiego dochodu lub charakterystyk mieszkania. Potrzeby energetyczne to wszystkie czynności wykorzystujące zarówno energię cieplną, jak i elektryczną, niezbędne do utrzymywania godnego poziomu życia, a więc: ogrzewanie mieszkania, podgrzewanie wody, oświetlenie, przygotowywanie posiłków i korzystanie z podstawowych sprzętów RTV i AGD. Jeśli koszt zaspokojenia potrzeb energetycznych jest tak wysoki, że członkowie gospodarstwa domowego stają przed dylematem, czy ograniczać te potrzeby, czy też oszczędzać kosztem innych dóbr, np. żywności, leków czy edukacji, to mówimy o ubóstwie energetycznym. Zgodnie z metodologią przyjętą dla przeprowadzenia badań przez Instytut Badań Strukturalnych (stanowiącą zmodyfikowaną, dostosowaną do polskich warunków i szczegółowości dostępnych dla Polski danych, wersję popularnego, stworzonego w Wielkiej Brytanii, wskaźnika „Low Income, High Costs”) w 2016 r. 12,2% mieszkańców Polski było dotkniętych ubóstwem energetycznym. W ujęciu absolutnym oznaczało to 3,47 miliona osób wchodzących w skład 1,3 miliona polskich gospodarstw domowych. Z raportu Instytutu wynika również, że 75,4% gospodarstw domowych funkcjonujących w ramach ubóstwa energetycznego (a więc ok. 853 000) zamieszkuje w domach jednorodzinnych, a 87% gospodarstw domowych

funkcjonujących w Polsce w warunkach ubóstwa energetycznego jest zlokalizowanych na terenie miejscowości liczących mniej niż 100 000 mieszkańców. Projekt ustawy ma na celu interwencję skierowaną bezpośrednio do 12% ludności Polski dotkniętej ubóstwem energetycznym, zamieszkującej głównie obszary wiejskie i małe miasta.

Kwestia ubóstwa energetycznego jest sprawą niezwykle wrażliwą. Wprowadzenie definicji ubóstwa energetycznego czy osoby ubogiej energetycznie nie będzie powszechnie akceptowane. Zjawisko ubóstwa jest jednym z głównych problemów społecznych w Polsce. Przyczyny ubóstwa mają bardzo zróżnicowany charakter, a nierówności ekonomiczne determinowane są także czynnikami o charakterze społecznym, psychologicznym oraz określonymi uwarunkowaniami osobniczymi cechującymi jednostki lub całe grupy. Wyprowadzanie ludzi z ubóstwa energetycznego przez programy termomodernizacji jest więc czymś więcej niż tylko walką o ciepłe domy i obniżenie emisji smogu. Jest walką o zapewnienie dostępu do podstawowych zdobyczy cywilizacyjnych poprawiających egzystencję i komfort życia ludzi.

Naprawa istniejącego stanu rzeczy wymaga wdrożenia zintegrowanego programu, który pozwoli osiągnąć następujące cele:

- poprawę jakości powietrza w Polsce,
- poprawę sytuacji mniej zamożnych gospodarstw domowych,
- poprawę efektywności energetycznej przez termomodernizację budynków mieszkalnych.

Powszechnie wskazuje się, że termomodernizacja budynków mieszkalnych połączona z wymianą wysokoemisyjnych źródeł ciepła winna być systemowym narzędziem naprawy jakości powietrza w Polsce. Wnioski takie płyną choćby ze wskazań z przygotowywanego na zlecenie Komisji Europejskiej przez Bank Światowy, w ramach inicjatywy Catching up Regions, raportu poświęconego zdefiniowaniu optymalnych metod zwalczania niskiej emisji z jednorodzinnych budynków mieszkalnych. W części diagnostycznej raportu wskazuje się, że około 2/3 domów jednorodzinnych w Polsce, których liczbę łącznie szacuje się na ok. 5,5 miliona, to budynki nieocieplone (1,9 miliona) bądź budynki z niskim standardem ocieplenia (1,7 miliona) i że niska emisja z tych właśnie domów jest główną przyczyną zanieczyszczenia powietrza w Polsce.

Mając na względzie powyższe dane statystyczne nie ulega wątpliwości, że dopiero zestaw zintegrowanych działań, polegających na uruchomieniu systemowego programu

termomodernizacji polskich domów jednorodzinnych, połączonego z wymianą wysokoemisyjnych źródeł ciepła realizowanego w powiązaniu ze zdefiniowaniem standardów emisyjnych dla kotłów na paliwa stałe oraz określeniem norm jakościowych dla paliw stałych, pozwalających na usunięcie najgorszej jakości paliw stałych z palenisk domowych, przyniesie pożądane efekty w postaci poprawy jakości powietrza w Polsce. Projekt ustawy jest jednym z istotnych narzędzi realizacji powyższego planu naprawczego. Jego realizacja pozwoli uzyskać nie tylko zmniejszenie szkodliwych emisji do atmosfery, a przez to poprawę jakości powietrza w Polsce, ale spowoduje również istotną poprawę efektywności energetycznej Polski w sektorze non-ETS.

Celem projektowanej ustawy jest stworzenie podstaw prawnych do pilotażowego przetestowania programu termomodernizacji budynków jednorodzinnych należących do osób ubogich energetycznie w modelu przewidującym ścisłą współpracę finansowo – organizacyjną pomiędzy Radą Ministrów a samorządami gminnymi. Wejście w życie rozwiązań proponowanych w projekcie ustawy umożliwi rozpoczęcie wydatkowania kwoty 180 mln zł, alokowanej w ramach ostatniej ubiegłorocznej nowelizacji budżetu Państwa do Funduszu Termomodernizacji i Remontów dla potrzeb wsparcia termomodernizacji budynków mieszkalnych mniej zamożnych Polaków. Wydatkowanie to następować będzie przez wypłatę środków do gmin z listy 31 miast poniżej 100 000 mieszkańców znajdujących się na liście Światowej Organizacji Zdrowia, zarówno z 2016 r. jak i 2018 r. Aktywacja środków dostępnych w Funduszu Termomodernizacji i Remontów dla potrzeb wsparcia termomodernizacji, połączona z likwidacją wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych należących do osób ubogich energetycznie, umożliwi rozpoczęcie podpisywania przez nich porozumień o współpracy z tymi gminami.

Jednocześnie trwają prace nad optymalizacją wydatkowania wszystkich środków publicznych, w tym środków europejskich dostępnych w perspektywie budżetowej UE na lata 2014–2020. Doświadczenia wyniesione z prowadzenia projektów pilotażowych na terenie 31 gmin z listy WHO z 2016 r. i 2018 r. oraz wspomniany powyżej przegląd dostępnych środków publicznych znajdujących się w tej perspektywie budżetowej UE będą podstawą do sformułowania ogólnopolskiego programu poprawy jakości powietrza, którego podstawowym narzędziem będzie termomodernizacja budynków jednorodzinnych należących do osób ubogich energetycznie. Działania te będą stanowić również podstawę do przygotowania stosownego źródła finansowania tej kwestii ze

środków kolejnej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Ogłoszenie i konsultacje publiczne takiego programu jest planowane w IV kwartale 2018 r., kiedy zostaną już zakończone działania związane z wejściem w życie projektowanej ustawy, podpisaniem porozumień z gminami biorącymi udział w projekcie pilotażowym, jak również przeglądem dostępności środków publicznych na poprawę jakości powietrza w Polsce oraz ustaleniem wspólnych zasad ich wydatkowania. Wszystkie realizowane działania oraz pozyskiwane doświadczenia mają doprowadzić do stworzenia i wynegocjowania z Komisją Europejską programu Czyste Powietrze, który zgłoszony zostanie jako jeden z polskich priorytetów w perspektywie budżetowej UE na lata 2021–2027.

Decyzja o wyborze do programu pilotażowego miast poniżej 100 000 mieszkańców z listy WHO podyktowana została przede wszystkim dużo większym nasileniem występowania ubóstwa energetycznego na terenie takich miejscowości. Zgodnie z przywoływanym już raportem Instytutu Badań Strukturalnych z lutego 2018 r. 87% gospodarstw domowych funkcjonujących w Polsce w warunkach ubóstwa energetycznego zlokalizowanych jest na terenie miejscowości liczących mniej niż 100 000 mieszkańców. Kolejnym powodem wyboru miast o takiej liczebności jest chęć sprawnego przeprowadzenia kompleksowego projektu pilotażowego na terenie całych gmin dla potrzeb uzyskania doświadczeń skalowalnych następnie na poziom ogólnopolski, co z natury rzeczy łatwiejsze jest w mniejszych ośrodkach miejskich.

Wybór tych miast do projektu pilotażowego nie oznacza jednak, że 10 polskich miast figurujących na liście WHO, które zamieszkuje więcej niż 100 000 mieszkańców (Kraków, Katowice, Sosnowiec, Gliwice, Zabrze, Bielsko – Biała, Rybnik, Tychy, Dąbrowa Górnicza i Kalisz), zostało pozostawionych poza programem wsparcia. Miasta te będą w szczególności beneficjentami wszelkich rozwiązań prawnych, organizacyjnych oraz informatycznych wypracowanych w ramach pilotażu realizowanego w gminach poniżej 100 000 mieszkańców. W celu realizacji przedstawionych powyżej założeń przewiduje się zmianę ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz zmianę ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej.

Celem projektowanej ustawy jest wprowadzenie szeregu rozwiązań, które umożliwią termomodernizację jednorodzinnych budynków mieszkalnych zamieszkiwanych przez osoby dotknięte problemem ubóstwa energetycznego i wymianę lub likwidację niespełniających standardów emisyjnych urządzeń grzewczych w postaci kotłów na paliwo stałe. Osoby, na rzecz których realizowane będą powyższe przedsięwzięcia, co do zasady nie będą ponosiły jakichkolwiek kosztów z tytułu takiej wymiany. Jednakże projektowane przepisy dopuszczają możliwość ustalenia przez gminę zasad wniesienia wkładu własnego przez beneficjenta przedsięwzięcia niskoemisyjnego w postaci pracy wykonywanej na rzecz gminy lub innego wkładu w wysokości nie przekraczającej 10% szacowanej wartości przedsięwzięcia niskoemisyjnego.

W art. 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz. U. z 2018 r. poz. 966), zwanej dalej „ustawą”, wprowadza się nowe definicje: „przedsięwzięcia niskoemisyjne” oraz „standardów niskoemisyjnych”.

Przedsięwzięcie niskoemisyjne (art. 2 pkt 1b) to przygotowanie i realizacja przedsięwzięcia, którego przedmiotem jest ulepszenie, w wyniku którego następuje: a) wymiana urządzeń lub systemów grzewczych na spełniające standardy niskoemisyjne, b) likwidacja urządzeń lub systemów grzewczych oraz przyłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej lub c) zmniejszenie zapotrzebowania budynków mieszkalnych na ciepło grzewcze, jeżeli równocześnie następuje wymiana urządzeń grzewczych na spełniające standardy niskoemisyjne lub likwidacja urządzeń grzewczych w celu podłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej albo istniejące urządzenia grzewcze spełniają standardy niskoemisyjne. W świetle powyższej definicji nie ma zatem możliwości, aby po zrealizowaniu przedsięwzięcia niskoemisyjnego budynek był nadal wyposażony w urządzenie grzewcze nie spełniające standardów niskoemisyjnych. Wymiana urządzeń nie spełniających standardów niskoemisyjnych będzie bowiem elementem przedsięwzięcia niskoemisyjnego zmniejszającego zapotrzebowanie budynku na ciepło. Dopuszcza się także możliwość, że podczas termomodernizacji budynku zostanie wykorzystane istniejące urządzenie lub system grzewczy, jak i istniejące podłączenia do sieci ciepłowniczej.

Standard niskoemisyjny proponuje się zdefiniować (art. 2 pkt 1c projektu ustawy) jako stosowanie urządzeń grzewczych ogrzewających budynki mieszkalne lub podgrzewających wodę użytkową w tych budynkach, które spełniają wymogi wynikające

z rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1188 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń, z rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe oraz z powszechnie obowiązujących przepisów prawa, w tym aktów prawa miejscowego. Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 znajdzie w pełnym zakresie zastosowanie na terytorium RP od dnia 1 stycznia 2020 r. Do tego czasu wymagania dla kotłów na paliwo stałe o znamionowej mocy cieplnej nie większej niż 500 kW w zakresie granicznych wartości emisji określa rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe (Dz. U. poz. 1690). Inne wymogi mogą wynikać m.in. z aktów prawa miejscowego, które w niektórych przypadkach przewidują zakaz stosowania urządzeń grzewczych na paliwo stałe (np. tzw. uchwały antysmogowe przyjmowane przez sejmiki wojewódzkie dla obszarów poszczególnych gmin). Projektowana ustawa jednoznacznie potwierdza, że standardy niskoemisyjne wynikające z rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 nie wyłączają dalej idących wymogów wynikających z innych przepisów prawa, w tym aktów prawa miejscowego.

Kolejną zmianą jest ujęcie w nowym rozdziale 4a zmienianej ustawy przepisów regulujących przedsięwzięcia niskoemisyjne i gminne programy niskoemisyjne. Gminny program niskoemisyjny może zostać ustanowiony przez gminę, na zasadach określonych w ustawie, w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń i poprawy jakości powietrza w gminie, w szczególności poprzez realizację przez gminę przedsięwzięć niskoemisyjnych na rzecz najmniej zamożnych gospodarstw domowych, finansowanych w części ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów.

Art. 11b ust. 2 i 3 zmienianej ustawy określa, że gminny program niskoemisyjny jest przyjmowany przez radę gminy w drodze uchwały i jest aktem prawa miejscowego.

Gminny program niskoemisyjny powinien być zgodny z planem gospodarki niskoemisyjnej oraz z planem zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną, oraz paliwa gazowe, oraz programem ochrony powietrza, o ile taki dokument jest w gminie uchwalony. Zgodność tych dokumentów ma na celu zapewnienie spójnego kierunku rozwoju gminy w zakresie ochrony powietrza oraz działań antysmogowych na jej terenie.

W art. 11b ust. 5 wskazano, jakie informacje powinien w szczególności zawierać gminny program niskoemisyjny. Powinien on obejmować nie tylko budynki mieszkalne jednorodzinne wymagające wymiany urządzeń lub systemów grzewczych na spełniające standardy emisyjne, ale również budynki mieszkalne wielorodzinne oraz budynki użyteczności publicznej. Program powinien także zawierać opis działań zmierzających do poprawy jakości powietrza w gminie, w szczególności przeprowadzonych w okresie 5 lat, oraz opis planowanych działań mających na celu poprawę jakości powietrza w gminie, w szczególności inwestycyjnych, finansowych oraz edukacyjnych. Celem opracowania programu jest zebranie istotnych informacji dla poprawy jakości powietrza w danej gminie i ukierunkowanie działań inwestycyjnych, planistycznych i edukacyjnych. Z prekonsultacji projektu ustawy wyłoniła się druga istotna grupa problemowa, obok grupy jednorodzinnych budynków mieszkalnych. Jest to grupa komunalnych budynków mieszkalnych, często bardzo zaniedbanych, w fatalnym stanie technicznym i sanitarnym. Diagnoza problemów jest pierwszym elementem skumulowanych i ciągłych działań mających na celu poprawę jakości powietrza w gminie i poprawę jakości życia jej mieszkańców.

Gminny program niskoemisyjny podlega opiniowaniu na wniosek gminy przez właściwych działających lokalnie operatorów systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego i gazowego, a także przedsiębiorstwa energetyczne. Ich opinia powinna zostać uwzględniona w programie, a jej nieuwzględnienie wymaga uzasadnienia w formie pisma skierowanego do właściwego podmiotu.

Projekt ustawy przewiduje także obowiązek prowadzenia przez gminę działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych. Mają one na celu dotarcie z informacją do osób potencjalnie uprawnionych do uzyskania wsparcia na realizację przedsięwzięcia niskoemisyjnego. Jest to istotne, gdyż często są to osoby z racji wieku lub wykształcenia niezdolne do podjęcia samodzielnej inicjatywy w celu skorzystania z szans związanych z wymianą źródła ciepła lub zmniejszeniem zużycia energii w budynku.

Projektowane przepisy art. 11c określają, że przedsięwzięcia niskoemisyjne ujęte w gminnym programie niskoemisyjnym będą realizowane w drodze porozumienia, zawieranego przez ministra właściwego do spraw gospodarki z gminą, która jest gotowa

uczestniczyć w sfinansowaniu wymiany lub likwidacji starych urządzeń grzewczych na nowe, spełniające standardy niskoemisyjne oraz termomodernizacji jednorodzinnych budynków mieszkalnych osób ubogich energetycznie m.in. wraz z wymianą lub likwidacją starych urządzeń grzewczych i tym samym poprawić jakość powietrza na swoim obszarze.

Porozumienie zostanie zawarte z gminą, która spełni łącznie pięć warunków. Pierwszy z nich dotyczy obowiązywania na jej obszarze „uchwały antysmogowej”, zgodnie z art. 96 ustawy – Prawo ochrony środowiska. Przedsięwzięcia niskoemisyjne zostaną zrealizowane w nie mniej niż 2% i nie więcej niż 12% łącznej liczby budynków mieszkalnych jednorodzinnych zlokalizowanych na obszarze gminy. Warunek ten nie dotyczy miast, których liczba mieszkańców przekracza 100 tys. W miastach tych stopa ubóstwa energetycznego jest niższa niż na terenach wiejskich (7,8%), jednakże ze względu na gęstość zabudowy oraz brak klinów przewietrzających zanieczyszczenia kumulują się pomiędzy budynkami i powodują znaczące lokalne pogorszenie jakości powietrza. Ponadto w miastach jest więcej możliwości podłączenia do sieci ciepłowniczej czy gazowej, co łącznie z wymianą grzejników i zainstalowaniem regulatorów, może znacząco wpłynąć na ograniczenie zjawiska smogu w danym rejonie.

Zakłada się, że finansowanie ze środków Funduszu będą mogły uzyskać tylko takie przedsięwzięcia niskoemisyjne, które zapewnią uzyskanie odpowiedniego efektu w ramach realizacji porozumienia, tj. nastąpi wymiana lub likwidacja urządzeń, lub systemów grzewczych na spełniające standardy niskoemisyjne w nie mniej niż 80% budynków mieszkalnych jednorodzinnych objętych porozumieniem oraz zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze liczone łącznie dla wszystkich przedsięwzięć niskoemisyjnych w wysokości nie mniej niż 50% energii finalnej.

Ponadto gmina zobowiąże się do zabezpieczenia w budżecie środków w wysokości 30% kosztów realizacji porozumienia. W przypadku miast z listy WHO, których liczba mieszkańców przekracza 100 tys., wysokość zobowiązania będzie wynosić więcej niż 30% kosztów realizacji porozumienia.

Art. 11c ust. 3 zmienianej ustawy wskazuje katalog działań, które mogą być współfinansowane w ramach przedsięwzięć niskoemisyjnych. Działania te opierają się na wykazie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej zawartym w obwieszczeniu Ministra Energii. Katalog uwzględnia także przyłączenia budynku

mieszkalnego jednorodzinnego do sieci ciepłowniczej, gazowej, a nawet elektroenergetycznej, aby zapewnić właściwą obsługę nowych urządzeń lub systemów grzewczych. Istotne elementy termomodernizacji to, obok wymiany okien, także wymiana grzejników i montaż regulatorów ogrzewania, co umożliwi swobodne regulowanie dopływu ciepła do pomieszczeń i znacząco obniża koszty ogrzewania. Katalog obejmuje także działania pozainwestycyjne, jednakże niezbędne do zapewnienia prawidłowej realizacji porozumienia, m.in. koszty projektów i dokumentacji, audytów energetycznych potwierdzających zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze liczone na podstawie energii finalnej, czy też koszty związane z funkcjonowaniem w gminie usług doradztwa energetycznego, jednakże nie wyższe niż 5% kosztów realizacji danego porozumienia.

W tym miejscu warto wspomnieć o ogólnopolskim projekcie finansowanym ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 w ramach poddziałania 1.3.3. Ogólnopolski system efektywności energetycznej oraz OZE. Beneficjentem projektu jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), a instytucją wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw jest Ministerstwo Energii. Celem projektu jest budowa ogólnopolskiej sieci doradców, zlokalizowanych na terenie każdego województwa, szkolenia oraz działania informacyjno-edukacyjne w zakresie efektywności energetycznej, OZE i rozwoju gospodarki niskoemisyjnej zwiększających świadomość społeczeństwa, wsparcie w przygotowaniu, weryfikacji i wdrożeniu planów gospodarki niskoemisyjnej, wsparcie związane z przygotowaniem i realizacją inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i OZE, aktywne promowanie gospodarki niskoemisyjnej, prowadzenie działań szkoleniowo-doradczych przyczyniających się do utworzenia sieci tzw. energetyków gminnych.

Projekt ustawy określa zakres wniosku, jaki powinna złożyć gmina zainteresowana podpisaniem porozumienia na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych na swoim obszarze, które może zostać zawarte na okres 3. lat. Wniosek zawiera szereg niezbędnych informacji oraz ustaleń formalnych, finansowych i organizacyjnych, które zostały określone w art. 11c ust. 5 zmienianej ustawy.

Na potrzeby projektu ustawy przyjęto szacunkowy średni koszt kompleksowej termomodernizacji jednorodzinnego budynku mieszkalnego w kwocie 53 000 zł.

W celu dokładnego obliczenia całkowitych nakładów na termomodernizację budynku trzeba określić zakres robót i posłużyć się wskaźnikami jednostkowymi kosztów. Mogą się one różnić w zależności od aktualnego stanu technicznego budynku.

Orientacyjnie można przyjąć, że koszt ocieplenia ścian zewnętrznych to od 150 do 250 zł/m², ocieplenie stropu pod poddaszem nieogrzewanym kosztuje od 80 do 100 zł/m², ocieplenie dachu nad ogrzewanym poddaszem waha się między 100 a 150 zł/m², ocieplenie stropu nad piwnicą to koszt 100 zł/m², wymiana okien od 800 do 1200 zł/m², a modernizacja instalacji wewnętrznej ogrzewania kosztuje ok. 40 zł/m².

Podanie nawet orientacyjnych kosztów modernizacji instalacji ciepłej wody nie jest możliwe z uwagi na bardzo różne rozwiązania instalacyjne istniejących systemów i możliwości ich usprawnienia.

Na podstawie danych z wielu realizacji można stwierdzić, że koszt kompleksowej termomodernizacji budynku wynosi od 200 do 400 zł za 1 m² powierzchni użytkowej. Dla budynku o powierzchni użytkowej 150 m² będzie wynosił od 30 do 60 tys. zł. Koszty termomodernizacji są uzależnione od kształtu i wielkości budynku oraz od aktualnego stanu technicznego budynku.

Przedsięwzięcia niskoemisyjne realizowane na podstawie porozumień w zasadniczej części, tj. w 70%, będą finansowane ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów prowadzonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Gmina zobowiązana jest zabezpieczyć w swoim budżecie pozostałą część środków finansowych, tj. 30% kosztów realizacji porozumienia. Mogą to być środki pochodzące zarówno z dochodów własnych, jak i ze środków krajowych i zagranicznych. Projekt ustawy zakłada, że nadrzędnym celem jest osiągnięcie przez gminę zakładanego rezultatu w postaci zmniejszenia liczby wykorzystywanych wysokoemisyjnych urządzeń lub systemów grzewczych oraz zmniejszenia zużycia energii na terenie gminy.

Ustawa nie określa wszystkich mechanizmów związanych z osiągnięciem tego celu. Stąd też we wniosku o zawarcie umowy gmina przedstawia również harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji porozumienia oraz sposób zapewnienia przez gminę prawidłowości realizacji porozumienia (np. zasoby kadrowe, infrastrukturalne) i utrzymania jego efektów.

W art. 11d zmienianej ustawy wskazano, że gmina może zawrzeć umowę o realizację przedsięwzięcia niskoemisyjnego wyłącznie z osobą, która spełnia łącznie określone

w ustawie warunki. Beneficjent takiego przedsięwzięcia musi być właścicielem, współwłaścicielem, posiadaczem samoistnym lub współposiadaczem samoistnym całości lub części budynku mieszkalnego. Ustawa nie obejmuje spółdzielczego własnościowego prawa do budynku mieszkalnego jednorodzinnego. Kwestia prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej dotyczy tylko sytuacji, gdy domy jednorodzinne buduje spółdzielnia mieszkaniowa w celu przeniesienia ich własności na członków spółdzielni. Program nie będzie także adresowany do posiadaczy zależnych takich budynków.

Beneficjent musi faktycznie zamieszkiwać w budynku, w którym będzie realizowane przedsięwzięcie niskoemisyjne. Ponadto beneficjenci przedsięwzięć niskoemisyjnych muszą być osobami o odpowiednio niskich dochodach, które samodzielnie nie są w stanie sfinansować realizacji takiego przedsięwzięcia w swoim budynku. Zważywszy na fakt, że brakuje w systemie prawa polskiego definicji osoby ubogiej energetycznie, a projektowane regulacje będą de facto dotyczyć właśnie takich osób, przyjęto, że do programu kwalifikować się będzie osoba, której, w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę zawarcia umowy z gminą średni, miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym. Są to kryteria dochodowe stosowane w ustawie o dodatkach mieszkaniowych. Ustawa ta posługuje się również pojęciem gospodarstwa domowego:

„Przez gospodarstwo domowe rozumie się gospodarstwo prowadzone przez osobę ubiegającą się o dodatek mieszkaniowy, samodzielnie zajmującą lokal albo gospodarstwo prowadzone przez tę osobę wspólnie z małżonkiem i innymi osobami stale z nią zamieszkującymi i gospodarującymi, które swoje prawa do zamieszkiwania w lokalu wywodzą z prawa tej osoby”.

Aby ukierunkować wsparcie do osób ubogich, które nie są w stanie samodzielnie podołać termomodernizacji budynku jednorodzinnego wraz z wymianą źródła ciepła, wprowadzono instrument kontrolny środków własnych i zasobów majątkowych osób ubiegających się o realizację przedsięwzięcia niskoemisyjnego. Weryfikacja środków własnych i zasobów majątkowych zachodzi w formie oświadczenia, którego wzór zostanie określony w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw gospodarki. W skład środków własnych i zasobów majątkowych wchodzi wartość budynku mieszkalnego

jednorodzinny lub lokal w takim budynku, w którym ma być przeprowadzone przedsięwzięcie niskoemisyjne. Jest to konieczne, ponieważ wartość budynku lub lokalu może być znaczna, jednakże własne zasoby majątkowe mogą nie pozwolić na sfinansowanie termomodernizacji tego budynku lub lokalu. Zgodnie z najnowszym raportem Narodowego Banku Polskiego, opierającym się na danych z 2016 r., opublikowanym w 2018 r. (Zasobność gospodarstw domowych w Polsce – Raport BZGD 2016, http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/aktualnosci/wiadomosci_2018/ZGDwP_20180109.html), średnia wartość majątku polskich gospodarstw domowych wynosi 417,3 tys. zł, co jest zbieżne z założeniem przyjętym w projekcie ustawy, przyjmującym wartość własnych zasobów majątkowych na poziomie ośmiokrotności kwoty 53 tys. zł, będącej maksymalną wartością przedsięwzięcia niskoemisyjnego realizowanego w budynku mieszkalnym jednorodzinny lub lokal w takim budynku. Beneficjent musi wyrazić zgodę na udostępnienie swojego budynku lub lokalu, lub ich części, lub nieruchomości w celu przeprowadzenia robót budowlanych dotyczących realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego, zainstalowania instalacji mikroinstalacji, w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2017 r. poz. 1148, z późn. zm.) lub urządzeń służących doprowadzaniu lub odprowadzaniu energii elektrycznej z tej instalacji oraz przeprowadzenia weryfikacji przestrzegania warunków umowy zawartej między gminą a beneficjentem oraz przepisów ustawy. Do wyrażenia tych zgód nie stosuje się przepisów art. 199 Kodeksu cywilnego.

Zgodnie z art. 11d ust. 5 współwłaściciele albo współposiadacze, którzy nie wyrazili powyższych zgód, zobowiązani zostali do udostępnienia budynku, lokalu lub nieruchomości, na której znajduje się ten budynek lub lokal, ponieważ w tym zakresie ograniczenie prawa własności równoważone jest przez prawa w zakresie ochrony środowiska, zdrowia ogółu obywateli, zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Szczegółowe zasady realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych obejmujące w szczególności dodatkowe kryteria uczestnictwa, które powinni spełnić beneficjenci, oraz tryb postępowania i sposób rozliczenia umów określi rada gminy w formie regulaminu w drodze uchwały. Regulamin może określać wniesienie wkładu własnego przez beneficjenta w postaci pracy wykonywanej na rzecz gminy lub innego wkładu w wysokości nie przekraczającej 10% wartości przedsięwzięcia niskoemisyjnego.

Realizacja przedsięwzięcia niskoemisyjnego następuje po zawarciu umowy z beneficjentem i w szczególności zawiera zakres, adres i termin realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego, obowiązki gminy i beneficjenta związane z jego realizacją, warunki i tryb zwrotu kosztów tego przedsięwzięcia w przypadku naruszenia warunków ustawy, koszt przedsięwzięcia niskoemisyjnego, w tym wysokość i forma wkładu własnego beneficjenta, wymagane zgody oraz datę zakończenia realizacji porozumienia, która jest istotna ze względu na rozpoczęcie 10-letniego okresu utrzymania efektu przedsięwzięcia niskoemisyjnego.

Art. 11e określa, że gmina powinna przez okres 10 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia zapewnić utrzymanie efektów przedsięwzięć niskoemisyjnych. W tym czasie dopuszczalna jest weryfikacja przestrzegania przez beneficjenta warunków umowy zawartej między gminą a beneficjentem oraz warunków ustawowych, których nieprzestrzeganie może spowodować konieczność zwrotu 100% kosztów przedsięwzięcia niskoemisyjnego, pomniejszonych o wysokość wkładu własnego, jeżeli był. Warunki ustawowe to m.in. zakaz spalania odpadów w urządzeniach grzewczych, instalowanie dodatkowych urządzeń grzewczych, brak czyszczenia przewodów kominowych. Projekt wskazuje również, że gmina powinna zapewnić beneficjentom dostęp do usług doradztwa energetycznego. Jest to niezwykle istotne z punktu widzenia utrzymania efektów przedsięwzięć niskoemisyjnych oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat efektywności energetycznej i podnoszenia sprawności urządzeń i systemów grzewczych, a tym samym obniżania kosztów ogrzewania budynków i podgrzewania ciepłej wody użytkowej.

Przepisy dotyczące warunków zwrotu kosztów przedsięwzięcia niskoemisyjnego zostały zawarte w projektowanym art. 11f.

Art. 11f zmienianej ustawy przewiduje, że jeżeli przed upływem 10 lat od zakończenia realizacji porozumienia beneficjent przeniesie w całości lub w części własność lub udział we współwłasności lub przysługujący mu zakres posiadania samoistnego budynku lub lokalu, na rzecz osoby trzeciej, niebędącej współwłaścicielem lub współposiadaczem samoistnym, zwraca gminie koszty realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego, proporcjonalnie do wielkości udziału we współwłasności budynku lub zakresu współposiadania i pomniejszone o udział własny.

W przypadku przeniesienia przez beneficjenta w całości lub w części własności albo udziału we współwłasności lub przysługującego mu zakresu posiadania samoistnego budynku lub lokalu, przed upływem 10 lat, zostały ustalone procentowe progi kosztów realizacji przedsięwzięcia, proporcjonalnie do upływającego czasu, które powinny zostać zwrócone gminie.

Jeżeli przeniesienie w całości lub części własności albo udziału we współwłasności lub przysługującego zakresu posiadania samoistnego budynku lub lokalu nastąpiło po upływie 5 lat od zakończenia realizacji porozumienia w budynku lub lokalu, kwota zwrotu wynosi 50% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego i zmniejsza się o 10% za każdy kolejny rok do upływu 10 lat od zakończenia realizacji porozumienia.

Projekt przewiduje również obowiązek zwrotu 100% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego, jeżeli przed upływem 10 lat od daty zakończenia realizacji porozumienia stosowane będzie jakiegokolwiek dodatkowe urządzenie grzewcze na paliwo stałe, nie spełniające standardów niskoemisyjnych, lub urządzenia, systemy, instalacje, lub inne elementy będące przedmiotem przedsięwzięcia niskoemisyjnego zostaną usunięte lub naruszona zostanie ich integralność, bez zgody gminy wyrażonej w związku z zaistniałymi uwarunkowaniami technicznymi dotyczącymi tych urządzeń, systemów, instalacji lub innych elementów będących przedmiotem przedsięwzięcia niskoemisyjnego, lub będą spalane odpady lub też urządzenia grzewcze będą eksploatowane niezgodnie z instrukcją obsługi, a przewody kominowe nie będą odpowiednio czyszczone przez osoby posiadające uprawnienia kominiarskie. W tym przypadku odpowiedzialność współwłaścicieli lub współposiadaczy samoistnych jest solidarna, czyli obaj ponoszą konsekwencję, gdy w nowym urządzeniu grzewczym będą spalane odpady albo komin nie będzie czyszczony (art. 11f ust. 7 pkt 1).

Zwrot 100% kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego ma na celu nadanie wysokiej sankcji w przypadku kontynuowania działań sprzecznych z celem realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego oraz w przypadku, gdy realizacja przedsięwzięcia niskoemisyjnego na preferencyjnych warunkach określonych w ustawie była wynikiem nieprawdziwych informacji podanych przez beneficjenta w oświadczeniach lub przekazanych informacjach.

Projekt ustawy w art. 11f ust. 2 jasno określa, że za przeniesienie własności lub współwłasności budynku nie uważa się spadkobrania, zarówno na podstawie testamentu, jak i w drodze ustawowej.

Art. 11f ust. 4 określa zasadę proporcjonalności zwrotu kosztów w przypadku zawarcia umowy na finansowanie przedsięwzięcia niskoemisyjnego ze wszystkimi lub z częścią współwłaścicieli lub współposiadaczy. Proporcjonalność oznacza tutaj przeniesienie proporcji w posiadanych udziałach na proporcję udziału w zwrocie kosztów w należytą wysokość. Zagwarantowane będzie łączne zwrócenie 100% należnych kosztów.

Art. 11f ust. 5 wskazuje, że w przypadku, kiedy usunięcie lub naruszenie integralności urządzeń, systemów, instalacji lub innych elementów będących przedmiotem przedsięwzięcia niskoemisyjnego spowodowane zostało koniecznością dokonania pilnych prac, których niewykonanie mogło prowadzić do bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia lub szkody majątkowej, nie ma konieczności zwrotu kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego.

W uzasadnionych przypadkach gmina może zastosować wobec beneficjenta ulgi w zwrocie kosztów realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego na podstawie przepisów odrębnych, w tym w szczególności ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077, z późn. zm.), zarówno w części, w jakiej koszty te sfinansowane zostały ze środków gminy, jak i Funduszu.

Projekt ustawy w art. 22a przewiduje ogólne zasady w zakresie realizacji finansowania porozumień na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych. Minister właściwy do spraw gospodarki po 30 dniach przeznaczonych na rozpatrzenie wniosku gminy informuje gminę o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku. Rozpatrując wniosek, minister właściwy do spraw gospodarki bierze pod uwagę dostępne środki finansowe na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych, jakość powietrza i liczbę mieszkańców na terenie danej gminy lub miasta, spodziewane korzyści z realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych, w szczególności w zakresie wymiany i likwidacji wysokoemisyjnych urządzeń grzewczych w 80% przedsięwzięć niskoemisyjnych oraz zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło grzewcze o nie mniej niż 50% energii finalnej, a także zdolność gminy do realizacji porozumienia. Do ubiegania się i współfinansowania przedsięwzięć niskoemisyjnych nie stosuje się przepisów ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego ze względu na konkursową formę naboru wniosków.

Porozumienie, którego zakres został określony w art. 22b zmienianej ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów, zawiera szereg informacji wskazanych przez gminę we wniosku oraz zobowiązania gminy, w tym finansowe. Porozumienie określa liczbę przedsięwzięć niskoemisyjnych, które będą objęte porozumieniem, szacowaną liczbę beneficjentów objętych porozumieniem, szacowane zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze liczone łącznie dla wszystkich przedsięwzięć niskoemisyjnych objętych porozumieniem, przyznaną kwotę na realizację porozumienia, wysokość poszczególnych wypłat oraz terminy ich przekazania na rachunek bankowy gminy wskazany w porozumieniu. Porozumienie określi także sposób i termin zwrotu niewykorzystanej kwoty. Zakres, forma oraz terminy informacji o realizacji porozumienia zostaną uzgodnione między stronami porozumienia. Jest to istotny etap kontroli realizacji przedsięwzięcia oraz jego finansowania. W porozumieniu zawarte zostanie zobowiązanie gminy do zabezpieczenia w budżecie środków w wysokości 30% kosztów realizacji porozumienia oraz zobowiązanie gminy do wprowadzania danych do bazy azbestowej, jeśli w ramach realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego zostaną usunięte wyroby zawierające azbest. W porozumieniu zostanie także wskazana data zakończenia realizacji porozumienia, od której biegną terminy wskazane w art. 11e i art. 11f.

Art. 22c zmienianej ustawy wskazuje, że Bank Gospodarstwa Krajowego dokona wypłaty gminie środków w kwotach i terminach wskazanych w porozumieniu, na podstawie jednego egzemplarza porozumienia przekazanego przez ministra właściwego do spraw gospodarki do BGK.

Środki niewykorzystane w terminie określonym w porozumieniu, zwrócone przez beneficjenta w związku z zaistnieniem okoliczności, o których mowa w art. 11f ust. 1, 3 i 6 zmienianej ustawy, wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem oraz pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości podlegają zwrotowi do Funduszu, w terminie określonym w art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Otrzymana przez gminę kwota na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych na podstawie zawartego porozumienia stanowi dochód jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1530).

Aby współpraca pomiędzy BGK a ministrem właściwym do spraw gospodarki przebiegała sprawnie zostanie podpisane porozumienie regulujące warunki i tryb współpracy, m.in. w zakresie wymiany informacji o dostępności środków i liczbie planowanych do zawarcia porozumień.

Projekt ustawy wskazuje również, że zwroty środków z gmin oraz środki niewykorzystane w danym roku na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych pozostają w Funduszu z przeznaczeniem na realizację kolejnych przedsięwzięć niskoemisyjnych.

Konsekwencją powyższych rozwiązań jest wprowadzenie odpowiednich zmian w tych przepisach ustawy, które dotyczą określenia przeznaczenia środków wypłacanych z Funduszu Termomodernizacji i Remontów, a także sposobu opracowywania planu finansowego tego Funduszu. Minister właściwy do spraw gospodarki zapewni przekazywanie środków budżetu państwa do Funduszu Termomodernizacji i Remontów. Z ministrem właściwym do spraw gospodarki powinien być także uzgadniany plan finansowy FTiR.

W art. 2 wprowadza się zmiany w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane w zakresie zwolnienia z konieczności uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę sieci gazowych obejmujących gazociągi o maksymalnym ciśnieniu roboczym 0,5 MPa. Podłączanie budynków mieszkalnych jednorodzinnych do sieci gazowych stanowi element przedsięwzięcia niskoemisyjnego i jest alternatywą do podłączania budynków do sieci ciepłowniczych.

Przyspieszenie gazyfikacji kraju stanowi jedno z priorytetowych zadań na najbliższe lata. Jednak obecnie proces budowlano-inwestycyjny sieci dystrybucyjnej gazowej trwa ok. 8–9 lat, co związane jest w dużej mierze z wymogami wynikającymi z obecnie obowiązujących przepisów. Z tego względu istotne jest wprowadzenie do przepisów regulujących proces budowlano-inwestycyjny zmian umożliwiających jego skrócenie. Stąd też zaproponowana zmiana konieczności uzyskania pozwolenia na budowę przy budowie gazociągu niskiego ciśnienia i umożliwienie jego budowy na podstawie zgłoszenia.

W art. 3 wprowadza się zmiany w ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi ustanawiające marszałków województw organem odpowiedzialnym za pobieranie opłaty recyklingowej za torebki z tworzywa sztucznego, jej weryfikację i ustalanie zaległości z tytułu opłaty recyklingowej.

Marszałek województwa prowadzi wyodrębniony rachunek bankowy na potrzeby opłaty recyklingowej. 1% wpływów z tytułu opłaty recyklingowej stanowią dochody budżetu samorządu województwa z przeznaczeniem na koszty egzekucji należności i obsługę administracyjną systemu poboru tych opłat.

Wpływy z opłaty recyklingowej, powiększone o przychody z oprocentowania rachunku bankowego, ale pomniejszone o dochody budżetu samorządu województwa przekazane (na koszty egzekucji należności i obsługę administracyjną systemu poboru i tych opłat – 1% wpływów z tytułu opłaty recyklingowej), Marszałek województwa przekazuje na rachunek dochodów budżetu państwa.

Marszałek województwa jest także organem podatkowym z tytułu pobranej opłaty recyklingowej za torebki z tworzywa sztucznego.

W art. 4 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. poz. 831 oraz z 2018 r. poz. 650) wprowadzono zmiany dające możliwość uzyskania świadectw efektywności energetycznej dla przedsięwzięć niskoemisyjnych realizowanych w ramach gminnych programów niskoemisyjnych.

Art. 5 projektu ustawy reguluje kwestię środków budżetowych w wysokości 180 mln zł przekazanych do Funduszu ze środków budżetu państwa z przeznaczeniem na przedsięwzięcia niskoemisyjne w 2017 r.

Art. 6 wprowadza przepisy przejściowe dla postępowań w sprawach o uzyskanie pozwolenia na budowę sieci gazowych o ciśnieniu roboczym nie wyższym niż 0,5 MPa, wszczętych i niezakończonych prawomocną decyzją przed dniem wejścia w życie art. 29 ust. 1 pkt 19a lit. f ustawy zmienianej w art. 2.

W art. 7 projektu ustawy zostały określone limity wydatków z FTiR w kolejnych latach z przeznaczeniem na przedsięwzięcia niskoemisyjne oraz reguły wydatkowe i zabezpieczenia przed zaciąganiem zobowiązań finansowych bez uprzedniego zabezpieczenia środków finansowych. Wskazano również, że środki Funduszu są wypłacane do 31 grudnia 2024 r. oraz określono zasady zwrotu środków niewykorzystanych przez Fundusz, środków niewykorzystanych i zwróconych przez gminy, a także zwrotów kosztów przez beneficjentów wynikających z naruszenia obowiązku utrzymania efektów przedsięwzięć niskoemisyjnych po zakończeniu realizacji porozumień. Środki, które zostaną przekazane przez gminy do Funduszu,

Fundusz zwraca w wyznaczonych w projekcie ustawy terminach na rachunek dochodów budżetu państwa.

W art. 8 wskazano konieczność aktualizacji planu finansowego FTiR na 2019 r. w terminie 60 dni od wejścia w życie projektowanej ustawy.

W art. 9 zostały określone maksymalne limity wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na realizację zadań ministra właściwego do spraw gospodarki wynikających z niniejszej ustawy w latach 2019–2024.

W art. 10 wskazano, że porozumienia zawierane na mocy niniejszej ustawy mogą być zawierane do dnia 31 grudnia 2024 r.

W art. 11 wskazano przepisy, które tracą moc z dniem 31 grudnia 2024 r.

W art. 12 projektu ustawy przewiduje się, że projektowane regulacje wejdą w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt ustawy nie ma bezpośredniego wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej oraz nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z powyższym nie podlega procedurze notyfikacji.

Projektowana ustawa nie wymaga przedstawienia instytucjom i organom Unii Europejskiej w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu.

<p>Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Piotr Woźny – Pełnomocnik Prezesa Rady Ministrów do spraw programu „Czyste Powietrze” na podstawie § 2 ust. 2 pkt 3 Zarządzenia nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 marca 2018 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów do spraw programu „Czyste Powietrze” Jadwiga Emilewicz – Minister Przedsiębiorczości i Technologii</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu – Przemysław Hofman, Dyrektor Departamentu Gospodarki Niskoemisyjnej MPiT, przemyslaw.hofman@mpit.gov.pl, tel. 22 262 94 95 – Izabela Drelich-Sikorska, główny specjalista, Departament Gospodarki Niskoemisyjnej MPiT, e-mail: izabela.drelich-sikorska@mpit.gov.pl, tel.: 22 262 98 74, – Monika Krasuska, główny specjalista, Departament Gospodarki Niskoemisyjnej MPiT, e-mail: monika.krasuska@mpit.gov.pl , tel.: 22 262 98 44</p>	<p>Data sporządzenia 03.10.2018 r.</p> <p>Źródło: Program „Czyste Powietrze”</p> <p>Nr w Wykazie prac UD408</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

W celu doprowadzenia jakości powietrza do poziomów zgodnych z wymaganiami prawa krajowego i unijnego sejmiki województw zostały upoważnione do przyjmowania uchwał antysmogowych, nakładających obowiązek likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła (art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska). Na terenach, na których obowiązują uchwały obowiązek ten ma charakter powszechny i spoczywa również na tych gospodarstwach domowych, które są zagrożone ubóstwem energetycznym. Celem projektowanej ustawy jest stworzenie narzędzi pozwalających na zmniejszenie zużycia energii w jednorodzinnych budynkach mieszkalnych zagrożonych ubóstwem energetycznym.

Trzy główne czynniki wpływające na ubóstwo energetyczne to: niskie dochody gospodarstw domowych, niska efektywność energetyczna zamieszkiwanych budynków i posiadanych urządzeń oraz nieefektywne korzystanie z energii i urządzeń przez gospodarstwa domowe.

Zdecydowana większość osób doświadczających ubóstwa energetycznego mieszka w domach jednorodzinnych. W 2016 r. było to 75,4% wszystkich ubogich energetycznie, czyli 3,47 miliona osób. Ubogich energetycznie gospodarstw domowych w domach jednorodzinnych było 853 tys., co stanowiło 65% wszystkich ubogich energetycznie gospodarstw domowych.

Naprawa istniejącego stanu rzeczy wymaga wdrożenia zintegrowanego programu, który pozwoli na:

- poprawę jakości powietrza w Polsce,
- poprawę sytuacji mniej zamożnych gospodarstw domowych,
- poprawę efektywności energetycznej przez termomodernizację budynków mieszkalnych.

Projektowana ustawa jest jednym z istotnych narzędzi realizacji powyższego programu naprawczego. Jego realizacja pozwoli uzyskać nie tylko zmniejszenie szkodliwych emisji do atmosfery, a przez to poprawę jakości powietrza w Polsce, ale spowoduje również istotną poprawę efektywności energetycznej Polski w sektorze non-ETS.

Szacunki Instytutu Badań Strukturalnych (m.in. IBS Research Report 02/2018 kwiecień 2018 „Zjawisko ubóstwa energetycznego w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem zamieszkiwujących w domach jednorodzinnych”) wskazują, że 12% gospodarstw w Polsce jest zagrożonych zjawiskiem ubóstwa energetycznego. W grupie budynków jednorodzinnych, w większości są to gospodarstwa wykorzystujące paliwa stałe (węgiel, drewno) jako główne źródło ogrzewania.

Według badań Instytutu Ekonomii Środowiska, aż 82,4% budynków jednorodzinnych w Polsce wykorzystuje paliwa stałe jako główne źródło ciepła (badania IEŚ, 2017, ogólnopolska próba N=1000 budynków jednorodzinnych). W większości stosowane urządzenia grzewcze na paliwa stałe są wyeksploatowane, mediana wieku tych urządzeń wynosi 10 lat. Raport z badań prowadzonych w województwie małopolskim, które objęły 705 lokali mieszkalnych osób i rodzin zgłoszonych do Programu Szlachetna Paczka z terenu województwa małopolskiego (*Domy Ubóstwa*, Krakowski Alarm Smogowy, PWC,

czerwiec 2018 r.), wskazuje, że odsetek domów jednorodzinnych korzystających z paliw stałych do ogrzewania wynosi 95%. Konieczność opracowania narzędzi dla gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem energetycznym została wskazana w raporcie Banku Światowego (maj 2018 r.), który powstał w ramach programu *Catching Up Regions*, mającego na celu opracowanie instrumentów wsparcia finansowego dla poprawy efektywności energetycznej i eliminacji zanieczyszczeń z budynków jednorodzinnych w Polsce.

Bardzo zły stan jakości powietrza w Polsce, szczególnie w miejscowościach poniżej 100 tys. mieszkańców, został wskazany także w cyklicznych badaniach *WHO Global Urban Ambient Air Pollution Database* w latach 2016 i 2018 r., gdzie polskie miejscowości stanowią odpowiednio 33 i 36 miast na liście 50 najbardziej zanieczyszczonych miast UE.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Rekomendowane rozwiązanie polega na umożliwieniu przeprowadzeniu inwestycji obejmujących zamianę źródeł ciepła i trwałe zmniejszenie zapotrzebowania na energię w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem energetycznym przez termomodernizację. U podstaw takiego podejścia jest fakt, że zamiana starego/nieefektywnego źródła ciepła w nieocieplonym budynku prowadzić będzie do wzrostu kosztów ogrzewania (niezależnie czy zamiana następuje na nowe, spełniające standardy kotły na paliwa stałe czy też na kotły gazowe).

Celem projektu ustawy jest stworzenie podstaw prawnych do pilotażowego przetestowania programu termomodernizacji budynków jednorodzinnych należących do osób ubogich energetycznie w modelu przewidującym ścisłą współpracę finansowo-organizacyjną między administracją rządową a jednostkami samorządu terytorialnego (samorządem województwa oraz samorządem gminy).

Kryterium wyboru gmin do udzielenia wsparcia finansowego przewidzianego ustawą jest fakt obowiązywania na terenie gminy uchwały antysmogowej, zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska oraz uwzględnienie gminy przez Światową Organizację Zdrowia na liście najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie w 2016 r. i 2018 r.

Finansowe kryterium dochodowe wyboru kwalifikujące gospodarstwa domowe do uzyskania wsparcia zostało ustalone z Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i wynosi 125% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie wieloosobowym i 175% tej kwoty w gospodarstwie jednoosobowym.

Dodatkowe kryteria, zarówno finansowe i społeczne, zostaną ustalone indywidualnie przez każdą z gmin w regulaminach udzielania wsparcia.

Dodatkowo w ramach nowelizacji ustawy przewidziano mechanizm udostępnienia nieruchomości na potrzeby mikroinstalacji OZE (w tym paneli fotowoltaicznych). W zaproponowanym rozwiązaniu gmina wspierająca przedsięwzięcie niskoemisyjne staje się również właścicielem i operatorem mikroinstalacji OZE. Wyprodukowana energia elektryczna będzie mogła być wykorzystana przez gminę, w tym również na wsparcie rodzin, u których przedsięwzięcie niskoemisyjne jest niemożliwe do przeprowadzenia.

Wejście w życie projektowanych rozwiązań umożliwi rozpoczęcie wydatkowania kwoty 180 mln zł, alokowanych do Funduszu Termomodernizacji i Remontów, na potrzeby wsparcia termomodernizacji budynków mieszkalnych mniej zamożnych Polaków. Wydatkowanie to następować będzie przez wypłatę środków w przeważającym zakresie do gmin poniżej 100 000 mieszkańców znajdujących się na liście Światowej Organizacji Zdrowia z 2016 r. i 2018 r. Aktywacja środków dostępnych w Funduszu Termomodernizacji i Remontów dla potrzeb wsparcia termomodernizacji połączonej z likwidacją wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych należących do osób ubogich energetycznie rozpocznie się po zawarciu przez nie porozumień o współpracy z tymi gminami.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Należy zaznaczyć, że problem niskiej emisji – zanieczyszczeń powietrza pochodzących z budynków jednorodzinnych – nie występuje w takim nasileniu w żadnym innym kraju UE, poza Bułgarią, gdzie nie funkcjonują systemowe narzędzia rozwiązywania tego problemu.

Występowanie zanieczyszczenia powietrza zwanego potocznie smogiem, zależne jest od wielu czynników:

- geoklimatycznych, ukształtowania terenu (niskie temperatury zimą – konieczność ogrzewania i cyrkulacji powietrza),
- charakterystyki i dostępności paliw – paliwa stałe,
- rozwoju państwa – sieci gazowe/ciepłownicze.

Warto też zwrócić uwagę, że niedostateczny monitoring środowiska w niektórych państwach członkowskich wpływa na obraz sytuacji.

Rumunia i Bułgaria z racji powyższych czynników są również narażone na wysokie stężenia zanieczyszczeń powietrza.

W ramach nowej perspektywy ETS ZA-30 Bułgaria i Rumunia jako państwa, których PKB w roku 2013 było poniżej 30% średniej EU, może wykorzystywać środki pozyskane z Funduszu Modernizacyjnego na rozwój infrastruktury i instalacji ciepłowniczych opartych o węgiel.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
<p>Rodziny ubogie energetycznie zamieszkujące gospodarstwa domowe w budynkach jednorodzinnych (GDJ), w których szczególnie odczuwalne jest zjawisko smogu, w gminach nieposiadających wystarczających środków na wielkoskalowe programy dopłat do przedsięwzięć niskoemisyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – w skali całego kraju funkcjonuje 853 240 GDJ, w których mieszka 3,47 mln osób dotkniętych zjawiskiem ubóstwa energetycznego, – w gminach z Listy WHO poniżej 100 000 mieszkańców mieszka 1 052 478 osób, z czego ubodzy energetycznie statystycznie stanowią tam liczbę 128 402 osób, z czego GDJ zamieszkuje 96 815 osób, – liczba GDJ ubogich energetycznie w ww. gminach jest szacowana na poziomie 23 806 	<ul style="list-style-type: none"> – IBS Research Report 02/2018 Kwiecień 2018 „Zjawisko ubóstwa energetycznego w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem zamieszkujących w domach jednorodzinnych”, – Lista WHO (WHO Global Urban Ambient Air Pollution Database) z 2016 r. i 2018 r. 	<p>Osoby (bezpośredni beneficjenci) te uzyskają od rządu i samorządu gminnego pomoc materialną w postaci przeprowadzenia przez gminę przedsięwzięcia niskoemisyjnego, którego efektem będzie poprawa efektywności energetycznej zamieszkiwanego budynku jednorodzinnego oraz likwidacja źródeł ogrzewania (piece, kotły), które emitują zanieczyszczenia powietrza zarówno w samym budynku jak i jego otoczeniu</p>
<p>Samorzady gminne, w których szczególnie odczuwalne jest zjawisko i koszty zewnętrzne smogu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – 31 samorządów gmin wskazanych na liście WHO z 2016 r. i 2018 r, gdzie mieszka poniżej 100 000 mieszkańców, do których adresowana jest interwencja w pierwszej kolejności, – 10 samorządów gmin wskazanych na liście WHO, gdzie mieszka powyżej 100 000 mieszkańców 	<p>Lista WHO (WHO Global Urban Ambient Air Pollution Database) z 2016 r. i 2018 r.</p>	<p>Władze gmin będą odbiorcami środków finansowych</p>
<p>Przedsiębiorcy branży ciepłowniczej i gazowej</p>	<p>Działający w :</p> <ul style="list-style-type: none"> – 31 gminach wskazanych na liście WHO z 2016 r. i 2018 r, gdzie mieszka poniżej 100 000 mieszkańców, do których adresowana jest interwencja w pierwszej kolejności, – 10 gminach wskazanych na liście WHO, gdzie mieszka powyżej 100 000 mieszkańców 		<p>Konieczność zmiany przez operatorów planów rozwoju sieci sporządzanych zgodnie z przepisami ustawy – Prawo energetyczne</p>
<p>Urzędy marszałkowskie</p>	<p>16 urzędów marszałkowskich w Polsce</p>		<p>Ustanowienie marszałków województw organem podatkowym z tytułu pobranej opłaty recyklingowej za</p>

			<p>torebki z tworzywa sztucznego.</p> <p>1% wpływów z tytułu opłaty recyklingowej stanowią dochody budżetu samorządu województwa z przeznaczeniem na koszty egzekucji należności i obsługę administracyjną systemu poboru tych opłat</p>
--	--	--	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz niektórych innych ustaw ze względu na rangę i bezpośredni wpływ na samorządy, poddany był prekonsultacjom z miastami poniżej 100 tys. mieszkańców z listy WHO, które objęte zostaną pilotażowym programem termomodernizacji, urzędami marszałkowskimi oraz z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, tj.:

- Polska Zielona Sieć (ruch Więcej niż Energia),
- Polski Alarm Smogowy,
- Dolnośląski Alarm Smogowy,
- Grupa Działamy,
- Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie,
- Stowarzyszenie Producentów Wełny Mineralnej Szklanej i Skalnej MIWO,
- PGNiG S.A.,
- Sekretariat Górnictwa i Energetyki,
- Cech Kominiarzy Polskich,
- Korporacja Kominiarzy Polskich,
- Korporacja Mistrzów Kominiarskich Województwa Śląskiego,
- Bank Gospodarstwa Krajowego,
- Francusko-Polska Izba Gospodarcza,
- Stowarzyszenie Certyfikatorów i Audytorów Energetycznych.

Prekonsultacje trwały w dniach 30 marca–16 kwietnia 2018 r. W dniu 29 maja 2018 r. w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii odbyło się spotkanie podsumowujące przebieg prekonsultacji projektu ustawy. Biorąc pod uwagę wagę i pilność wprowadzanej regulacji, a także szeroki zakres i mnogość uwag zgłoszonych przez zainteresowane podmioty oraz fakt, iż większość uwag została uwzględniona, a pozostałe – nieuwzględnione, zostały wyjaśnione na przedmiotowym spotkaniu, nie przewidziano przeprowadzania konsultacji publicznych.

Zestawienie uwag z prekonsultacji stanowi załącznik do OSR.

Projekt ustawy został pozytywnie zaopiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego na posiedzeniu w dniu 17 lipca 2018 r.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2018 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1 2019	2 2020	3 2021	4 2022	5 2023	6 2024	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem		90	90	185,00	177,70	173,00	167,50					883,20
budżet państwa		0	0	0	0	0	0					0
JST		90	90	185,00	177,70	173,00	167,50					883,20
pozostałe jednostki (oddzielnie)												

Wydatki ogółem		129,07	129,07	449,79	432,06	420,64	407,29					1967,91
budżet państwa		0,50	0,50	185,50	178,20	173,50	168,00					706,20
JST		128,57	128,57	264,29	253,86	247,14	239,29					1261,71
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Saldo ogółem		-39,07	-39,07	-264,79	-254,36	-247,64	-239,79					-1084,71
budżet państwa		-0,5	-0,5	-185,50	-178,20	-173,50	-168,00					-706,20
JST		-38,57	-38,57	-79,29	-76,16	-74,14	-71,79					-378,51
pozostałe jednostki (oddzielnie)												

<p>– Źródła finansowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> – część środków pochodzących z tytułu opłaty recyklingowej za torebki z tworzywa sztucznego, niezbędnych do zapewnienia realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych zgodnie z projektowaną ustawą, – biorąc pod uwagę fakt, iż pierwsze wpływy z tytułu opłaty recyklingowej za torebki z tworzywa sztucznego zasilą budżet państwa dopiero w marcu 2019 r. i są nową regulacją, nie jest możliwe na tym etapie wskazanie konkretnych wpływów z tytułu tej opłaty. OSR w tym zakresie zostanie uzupełniony przy okazji ewaluacji przedmiotowej regulacji. Z tego samego powodu nie jest możliwe oszacowanie 1% wpływów z tytułu opłaty recyklingowej i dodatkowej opłaty recyklingowej, stanowiącego dochody budżetu samorządu województwa z przeznaczeniem na koszty egzekucji należności i obsługę administracyjną systemu poboru tych opłat, – Fundusz Termomodernizacji i Remontów, który zasilany jest ze środków budżetu państwa, które zostaną przekazane gminom na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych, w łącznej kwocie 883,20 mln zł, w tym 180 mln w latach 2019–2020 i 703,20 mln zł w latach 2021–2024, – budżet państwa – rezerwa celowa w wysokości 0,5 mln zł rocznie z przeznaczeniem w części na wynagrodzenia pracowników realizujących zadania związane z obsługą gmin, z którymi zostaną zawarte porozumienia na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych, w łącznej wysokości 3 mln zł, – budżety gmin: wkład własny gmin objętych przedsięwzięciami niskoemisyjnymi w łącznej wysokości 378,51 mln zł.
------------------------------	---

<p>Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń</p>	<p>Założenia do obliczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 70% – maksymalny poziom dofinansowania z budżetu państwa do przedsięwzięć niskoemisyjnych realizowanych przez gminę przyjęty w regulacji, – 30% – minimalny poziom dofinansowania przedsięwzięć niskoemisyjnych organizowanych przez gminę, pokrywany ze środków własnych gminy lub innych źródeł finansowania będących w kompetencjach gminy przyjęty w regulacji, – 53 000 zł brutto – szacowany koszt pojedynczego przedsięwzięcia niskoemisyjnego. <p>Metodyka wyliczenia kosztów interwencji:</p> <p>Liczba gospodarstw domowych w domach jednorodzinnych dotkniętych zjawiskiem ubóstwa energetycznego w gminach z Listy WHO 2016 i 2018 r. zamieszkiwanych przez liczbę do 100 000 mieszkańców (z wyliczeń w pkt 4 powyżej x szacowany koszt pojedynczego przedsięwzięcia niskoemisyjnego, tj. 23 806 GDJ x 53 000 zł = 1 261 716 565 zł. Przy założeniu całkowitego kosztu interwencji na kwotę 1261,71 mln zł, należy uwzględnić, że ze środków budżetu państwa zostanie przekazane 70% tej kwoty, tj. kwota 703,20 mln zł (w latach 2021–2024) oraz kwota 180 mln zł, która została zadeklarowana na poczet tej interwencji i alokowana w 2017 r. w Funduszu Termomodernizacji i Remontów (w latach 2019–2020).</p> <p>Do całościowej kwoty wsparcia ze strony zarówno budżetu państwa, jak i z budżetów JST należy doliczyć koszty koniecznych działań po stronie administracji rządowej do obsługi procedur związanych z obsługą regulacji (w tym m.in. weryfikacją wniosków o podpisanie porozumienia ws. dofinansowania, opracowanie porozumień, nadzór i monitoring ich realizacji, dokonywanie zmian w treści porozumień, ewaluacja realizacji przez gminy porozumień oraz ewaluacja regulacji (OSR – ex post), która wyniesie 0,5 mln zł rocznie i zostanie przeznaczona na</p>
---	--

		utworzenie i utrzymanie nowych 5 etatów specjalistycznych w komórce organizacyjnej nadzorującej realizację programu „Czyste Powietrze” na łączną kwotę w okresie 6 lat – 3 mln zł.						
7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe								
Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2018 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe dotknięte zjawiskiem ubóstwa energetycznego							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> – realizacja przedsięwzięć niskoemisyjnych, z uwagi na ich skalę i duże rozdrobienie, będzie realizowana najprawdopodobniej przez podmioty gospodarcze będące małymi i średnimi przedsiębiorstwami w branży remontowo-budowlanej, energetycznej (audyty energetyczne i wymiana/installacja pieców/kotłów) i projektowej, które realizują podobnej skali przedsięwzięcia na rynkach lokalnych w danym województwie, powiecie lub gminie, – realizacja przedsięwzięć niskoemisyjnych w sposób przewidziany w ustawie, 						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w tym osoby z niepełnosprawnością oraz osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszone nakłady na zwalczanie wszelkich negatywnych kosztów zewnętrznych spowodowanych zjawiskiem smogu, – rodziny dotknięte zjawiskiem ubóstwa energetycznego (bezpośredni beneficjenci) – podniesienie wartości budynków jednorodzinnych po wykonanym przedsięwzięciu niskoemisyjnym, – rodziny dotknięte zjawiskiem ubóstwa energetycznego (bezpośredni beneficjenci) – zwiększenie efektywności energetycznej domów, gdzie zrealizowane będą przedsięwzięcia niskoemisyjne, – ustawa adresowana jest także do osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością, które nie są w stanie samodzielnie podołać termomodernizacji budynku jednorodzinnego wraz z wymianą źródła ciepła. 						
	Władze publiczne	Zmniejszone nakłady na zwalczanie wszelkich negatywnych kosztów zewnętrznych spowodowanych zjawiskiem smogu, w tym wydatki na ochronę zdrowia – profilaktykę i zwalczanie chorób wywołanych zanieczyszczeniem powietrza.						
Niemierzalne								
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Wpływy do budżetu państwa z tytułu podatku VAT, np. z materiałów budowlanych użytych przy wykonywanych termomodernizacjach jednorodzinnych budynków mieszkalnych i usług remontowych.						
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
Projektowana regulacja nakładać będzie dodatkowe obciążenia administracyjne na jednostki samorządu terytorialnego (gminy) w zakresie konieczności spełnienia warunków niezbędnych do podpisania porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych, w szczególności zobowiązanie gminy do wymiany lub								

likwidacji urządzeń lub systemów grzewczych lub systemów podgrzewających wodę, w nie mniej niż 80% budynków mieszkalnych jednorodzinnych oraz zapewnienie zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło grzewcze dla wszystkich przedsięwzięć niskoemisyjnych, o nie mniej niż 50% energii finalnej.

Gminy będą zobowiązane do zapewnienia spełnienia wszystkich warunków już na etapie składania wniosku do ministerstwa, a następnie wykazać sposób ich spełnienia.

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:

Zwiększenie obciążeń regulacyjnych będzie dotyczyło samorządów gminnych jako beneficjentów środków finansowych przekazywanych przez budżet państwa, co będzie się wiązało z koniecznością przygotowywania przez gminy oraz nadzorujące realizację regulacji podmioty administracji rządowej dokumenty umożliwiające przekazanie gminie, a następnie rozliczenie przekazanych środków finansowych z budżetu państwa, w tym w szczególności:

- wniosek gminy o przyznanie środków z budżetu państwa na realizację gminnego programu niskoemisyjnego,
- porozumienie między gminą a Ministrem Przedsiębiorczości i Technologii w sprawie przyznania środków z budżetu państwa na realizację gminnego programu niskoemisyjnego na każdą z części przedsięwzięć niskoemisyjnych przygotowanych do realizacji przez gminę (maksymalnie 6 porozumień na każdą z gmin z uwagi na przyjęty minimalny liczbę przedsięwzięć niskoemisyjnych, które są objęte porozumieniem nie mniejszą niż 2% łącznej liczby budynków mieszkalnych jednorodzinnych zlokalizowanych na terenie gminy), określające szczegółowe warunki udzielenia, rozliczenia i monitorowania dotacji, a także liczba i zakres planowanych do realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych,
- cząstkowe i końcowe sprawozdania z realizacji porozumienia oraz wydatkowania środków przyznanych z budżetu państwa na realizację porozumienia.

Dodatkowo, każda z gmin będzie podpisywała z bezpośrednimi beneficjentami przedsięwzięć niskoemisyjnych każdorazowo umowy określające warunki i zasady realizacji przedsięwzięcia niskoemisyjnego w budynku jednorodzinny będącym w posiadaniu danego beneficjenta.

Na potrzeby ww. procedur konieczne będzie opracowanie standardowych formularzy, wzorów umów i porozumień niezbędnych do przetworzenia danych koniecznych do realizacji przepisów regulacji.

9. Wpływ na rynek pracy

Szacuje się, że przy kompleksowej termomodernizacji domów jednorodzinnych tylko w dwóch województwach: śląskim i małopolskim łącznie pracę mogłyby znaleźć nawet dodatkowe 32 tys. osób (źródło: Instytut Ekonomii Środowiska, Efektywność Energetyczna w Polsce. Przegląd 2017).

Według szacunków Instytutu Badań Strukturalnych, w każdym województwie przy naturalnie realizowanych działaniach termomodernizacyjnych pracuje około 8 tys. osób w przeliczeniu na całoroczne zatrudnienie w pełnym wymiarze etatu. Zwiększenie zakresu interwencji termomodernizacyjnych w następstwie realizacji uchwał antysmogowych mogłyby zwiększyć tę liczbę nawet dwuipółkrotnie. Jeżeli jednak skutkiem uchwał będzie tylko i wyłącznie podjęcie działań obowiązkowych, a więc wymiana źródeł ciepła, to zatrudnienie w tej działalności wzrośnie nieznacznie, tylko o 6% w każdym z województw. Efekty będą zauważalnie większe, jeżeli wraz z wymianą źródeł ciepła wykonywane będą dodatkowe interwencje. W przypadku równoczesnej modernizacji instalacji c.o. i c.w.u. liczba osób pracujących przy działaniach termomodernizacyjnych byłaby o 20% wyższa i przekroczyłaby w każdym z województw 10 tys. osób w przeliczeniu na całoroczne zatrudnienie na pełen etat. Jeżeli montowane byłyby także kolektory słoneczne, to potrzebne byłyby kolejne 2 tys. pracowników w każdym z województw. Zatrudnienie przy działaniach termomodernizacyjnych przekroczyłoby 12 tys. osób w obu województwach, czyli byłoby o 50% większe niż w scenariuszu bazowym (źródło: Instytut Badań Strukturalnych).

10. Wpływ na pozostałe obszary

- środowisko naturalne
 sytuacja i rozwój regionalny
 inne:

- demografia
 mienie państwowe

- informatyzacja
 zdrowie

Omówienie wpływu

Zdrowie:

Ekspozycja na zanieczyszczenia powietrza ma negatywny wpływ na zdrowie mieszkańców. W literaturze naukowej udokumentowano całe spektrum efektów zdrowotnych ekspozycji na zanieczyszczenia, do których należą:

- problemy z pamięcią i koncentracją, wyższy poziom niepokoju, stany depresyjne, zmiany anatomiczne w mózgu, przyspieszone starzenie się układu nerwowego, udar mózgu,
- zawał serca, nadciśnienie tętnicze, choroba niedokrwienna serca, zaburzenia rytmu serca, niewydolność serca,
- zaostrzenie astmy, rak płuca, zaostrzenie POChP, częstsze infekcje dróg oddechowych,
- negatywny wpływ na płodność, niska waga urodzeniowa, obumarcie płodu, przedwczesny poród,
- problemy z oddychaniem, podrażnienie oczu, nosa i gardła, kaszel, katar, zapalenie zatok.

Należy również podkreślić, że w zależności od rodzaju przyjętych szacunków, zanieczyszczenie powietrza powoduje w Polsce ok. 26–48 tys. przedwczesnych zgonów rocznie. Zgodnie z rekomendowanymi przez WHO współczynnikami ryzyka dla ekspozycji długoterminowej, rocznie z powodu zanieczyszczenia powietrza samym tylko pyłem PM2.5 umiera w naszym kraju ponad 44 tys. osób (dane dla roku 2012). Ponadto zanieczyszczenie powietrza przyczynia się również do skrócenia oczekiwanej długości życia w Polsce nawet o ponad rok.

Z najnowszych badań można określić, że w 2016 r. 19 tys. zgonów można przypisać emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego, zwanego „niską emisją”. Zewnętrzne koszty zdrowotne wyniosły, w zależności od przyjętej metodyki, między 12,9 a 30,0 mld EUR w 2016 r.

Według niektórych opracowań w 2015 r. jedynie z powodu ekspozycji na pył PM2,5 utracono w Polsce ok. 16 mln dni pracy, a związane z tym koszty oszacowano na niemal 2,1 mld euro rocznie. Szacuje się również, że zanieczyszczenie powietrza przyczynia się w Polsce do ponad 572 tys. straconych lat życia wolnych od choroby (DALY, disability adjusted life-years) rocznie.

Skutki zdrowotne zanieczyszczenia powietrza bardzo mocno obciążają system opieki zdrowotnej w Polsce: konsultacje u lekarzy pierwszego kontaktu oraz specjalistów, badania diagnostyczne, hospitalizacje, terapie. Dla przykładu, koszty leczenia skrajnej niewydolności serca mogą być następujące: sztuczna lewa komora kosztuje 600 tys. zł, pozaustrojowe utlenowanie krwi (ECMO) – 20 tys. zł w pierwszej dobie, później koszty opieki to około 4 tys. zł dziennie, przeszczep serca – 120 tys. zł.

Poprawa jakości powietrza w gminach jest równoznaczna z redukcją negatywnych skutków zdrowotnych, w szczególności w miastach z wysokimi stężeniami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Ilość tych skutków można oszacować wykorzystując funkcję stężenie – odpowiedź. Światowa Organizacja Zdrowia rekomenduje zestaw funkcji w raporcie HRAPIE, dzięki czemu może zostać obliczona m.in. liczba przedwstępnych zgonów w RP wynikająca ze złej jakości powietrza. Jednocześnie WHO tworzy listę 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie, do której należy 36 miast polskich. W tych miejscowościach według szacunków Zespołu roboczego ds. wpływu zanieczyszczenia powietrza na zdrowie w resorcie zdrowia, wykorzystując krzywe z raportu HRAPIE, redukcja stężeń zanieczyszczeń do poziomu rekomendowanego przez WHO pozwoli na zmniejszenie o :

- 1) 10,3% –17% przedwczesnych zgonów z przyczyn naturalnych w grupie 30lat+;
- 2) 17,5% –19,8% liczby zachorowań na zapalenie oskrzeli wśród dzieci w grupie 6–18 lat;
- 3) 24,2% –39,9% przypadków nowych zachorowań na przewlekłe zapalenia oskrzeli wśród dorosłych w grupie 18lat+;
- 4) 7,8% –13,0% liczby dni absencji zawodowej.

Przedstawione wyniki analizy dotyczą skutków zdrowotnych ekspozycji rocznej. Dodatkowo z powodu wysokich stężeń krótkoterminowych (dni, tygodnie) zwiększa się ryzyko zaostrzeń chorób przewlekłych układu oddechowego i krążenia, które mogą zakończyć się nieplanowaną hospitalizacją. Natomiast osoby z astmą, w szczególności dzieci, w wyniku epizodów smogowych

mają częstsze symptomy tej choroby.

Środowisko naturalne:

Pył zawieszony dociera praktycznie wszędzie, dlatego wprowadzając niepożądane substancje do powietrza, wody, gleby, tym samym wprowadzane są do wszystkich organizmów, które oddychają, spożywają wodę i roślinność wzrastającą na skażonej glebie.

Najbardziej odczuwalnymi skutkami niskiej emisji są: zwiększony poziom zachorowalności na choroby układu oddechowego oraz nowotworowe i związana z tym większa śmiertelność ludzi i zwierząt, kwaśne deszcze – silnie zanieczyszczające glebę i wodę, oddziałujące pośrednio na stan środowiska naturalnego, uszkadzające zabytki i cenne obiekty, a także zawartość CO² w powietrzu. Pyły mogą oddziaływać na roślinność zarówno w sposób bezpośredni – przez depozycję na powierzchni liści, jak i pośredni – przez zmianę chemizmu gleby. Wraz z pyłem do ekosystemów przenikają m.in. azotany i siarczany oraz ich związki, metale ciężkie, związki organiczne, mogące wykazać bezpośredni wpływ na fizjologię liści lub wpływać na chemizm podłoża.

Najważniejsze efekty środowiskowe związane z depozycją pyłów występują w glebie. W strefie korzeniowej pyły wpływają głównie na wzrost bakterii i grzybów biorących udział w obiegu składników odżywczych oraz pobieraniu składników pokarmowych przez rośliny. Skutki zanieczyszczenia powietrza odczuwamy również pośrednio, na przykład jedząc skażone nim mięso zwierząt.

Agresywne czynniki chemiczne oddziałują nie tylko na ludzi, zwierzęta czy rośliny, ale nawet na materiały (w tym budowlane), powodując ich korozję oraz szybsze niszczenie zabytkowych obiektów. Depozycja pyłu na powierzchni materiałów budowlanych, w tym także zabytków i pomników, prowadzi do ich uszkodzeń zarówno fizycznych jak i estetycznych, powodując zarówno wymierne straty finansowe jak i niewymierne straty dziedzictwa kulturowego.

Materiały budowlane – metale, kamienie, cement, farby – ulegają degradacji, a wszelkie zanieczyszczenia powietrza, w tym także pyły, przyspieszają korozję metali oraz niszczenie materiałów wykonanych z kamienia.

Rozwój regionalny:

Regulacja będzie miała wpływ na sytuację i rozwój regionalny ponieważ skupia się przede wszystkim na działaniach w regionach – na terenach gmin zlokalizowanych na terenie województwa, na obszarze których obowiązują uchwały antysmogowe.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Przepisy tworzą mechanizm oraz warunki i zasady realizacji interwencji. Planowane jest, że realizacja interwencji przewidzianej w ustawie i osiągnięcie celów jej stawianych zostanie zrealizowana w perspektywie 6 lat. Po dokonaniu ewaluacji po 3 latach (OSR ex post) do regulacji będą wprowadzane ewentualne modyfikacje.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Biorąc pod uwagę fakt, że przedmiotowa regulacja jest pierwszym kompleksowym narzędziem interwencyjnym skierowanym do ubogich energetycznie rodzin zamieszkujących domy jednorodzinne, generujące w dużym stopniu zanieczyszczenia powietrza, przewiduje się przygotowanie, po 3 latach jej obowiązywania, **oceny funkcjonowania ustawy oraz na koniec jej obowiązywania ewaluacji końcowej (tzw. OSR ex post)**. Ewaluacja będzie konieczna na potrzeby ewentualnego rozszerzenia skali interwencji, dokonania niezbędnych zmian i modyfikacji mechanizmu interwencji przyjętego w ustawie. Po roku 2024 dokonana zostanie ocena skuteczności wprowadzonej regulacji opierająca się m.in. o dane dotyczące ilości wymienionych lub zlikwidowanych urządzeń lub systemów grzewczych w jednorodzinnych budynkach mieszkalnych, dokonanych w przedsięwzięciach niskoemisyjnych finansowanych w oparciu o niniejszą ustawę oraz zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze liczone łącznie dla wszystkich budynków mieszkalnych jednorodzinnych objętych tą ustawą.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

1. „Zjawisko ubóstwa energetycznego w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem zamieszkujących w domach jednorodzinnych”, Instytut Badań Strukturalnych, Research Report 02/2018 Kwiecień 2018
2. „Wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie”, dr Jakub Jędrak, prof. Ewa Konduracka, dr hab. inż. Artur Jerzy Badyda, dr med. Piotr Dąbrowiecki
3. „Cost-benefit Analysis of Final Policy Scenarios for the EU Clean Air Package”, M. Holland, Version 2. Vol. 11. Corresponding to IIASA TSAP report, 2014, http://www.iiasa.ac.at/web/home/research/researchPrograms/air/policy/TSAP_CBA_corresponding_to_IIASA11_v2.pdf
4. „Ambient air pollution: A global assessment of exposure and burden of disease”, World Health Organization

<http://www.who.int/phe/publications/air-pollution-global-assessment/en/>

5. „Strategia walki ze smogiem”, dr Krzysztof M. Książkowski, Instytut Badań nad Bezpieczeństwem Energetyką i Klimatem ISECS, 2017
6. „Poland – Catching Up Regions – Walka ze smogiem: Instrumenty finansowe dla podnoszenia efektywności energetycznej budynków jednorodzinnych”, Bank Światowy, Maj 2018
7. „Zewnętrzne koszty zdrowotne emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego”. Szacunki na podstawie dostępnych danych., Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii

Warszawa, 9 października 2018 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1110.2018 / 9/dk
dot.: RM -10-160-18 z 08.10.2018 r.

KANCELARIA OGÓLNA	
Wpl.	10 -10- 2018 DKP-94700-61
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów 2	

Pan
Jacek Sasin
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz niektórych innych ustaw, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
Piotr Wawrzyk
Podsekretarz Stanu

Do wiadomości:

Pani Jadwiga Emilewicz
Minister Przedsiębiorczości i Technologii

Sekretariat Departamentu Koordynacji Procesu Legislacyjnego	
17 -10- 2018	